

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Ústav Dálého východu
Obor: Koreanistika

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Marie Cibulková

**Translatologická analýza českého překladu
I Munjologa díla Básník**

Translatological analysis of the Czech translation of
Yi Munyeol's work Poet

2019

Vedoucí práce: PhDr. Tomáš Horák, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 10. července 2019

.....

Jméno a příjmení

Klíčová slova

teorie překladu, literární překlad, analýza, korejská literatura

Keywords

translatology, literary translation, analysis, Korean literature

Abstrakt

V úvodu práce řešitelka stručně zpracuje v teoretické rovině specifické problémy a otázky literárního překladu. Na tomto základě provede zevrubnou translatologickou analýzu českého překladu vybraného literárního díla, konkrétně románu Básník od významného korejského autora I Munjola, a srovná překlad s originálem z různých hledisek. Zejména si bude všimnout použitých překladatelských postupů při převádění lexikálních a gramatických výrazových prostředků, organizace výchozího a cílového textu z hlediska informační struktury, příklady amplifikace či redukce atd. Pozornost zaměří i na mimojazykové aspekty překladu, tj. převoditelnost kulturních a historických reálií do odlišného prostředí.

Abstract

In the beginning, the specific problems of the literary translation will be introduced on a theoretical level. Based on the theory, the detailed translatological analysis of chosen Czech translation of Yi Mun Yeol's novel The Poet will follow. The translation will be compared to the original from various points of view. The biggest focus will be on various translation methods and strategies used for the transfer of the lexical and grammatical expressions, the information structure organization of the target text, cases of amplification, reduction, etc. The attention will be also focused on non-linguistic aspects of translation, such as transferability of cultural and historical facts to a distinct environment.

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu diplomové práce PhDr. Tomáši Horákovi, Ph.D. a doc. PhDr. Miriam Löwensteinové, Ph.D. za odborné rady, ochotu a pomoc při vypracování diplomové práce. Mé osobní díky za podporu patří také rodině a přátelům.

Obsah

Úvod	7
I. Teoretická část	9
1. Teorie překladu podle Jiřího Levého	10
1.1. Představení Jiřího Levého	10
1.2. Ideální překlad a ideální překladatel	11
1.3. Překladatelský proces	12
1.4. Estetické problémy překladu	15
2. Překladatelství podle Jun Jöngsama	20
2.1. Představení Jun Jöngsama	20
2.2. Překladatelství a pozice překladatele	21
2.3. Překladatelské problémy na úrovni slov	21
2.4. Překladatelské problémy na úrovni vět	23
3. Přínos Andrew Chestermana	28
3.1. Představení Andrewa Chestermana	28
3.2. Překladatelské strategie	29
II. Praktická část	36
4. Úvod k praktické části	37
4.1. Představení autora - I Munjöl	37
4.2. Představení překladatelky – Miriam Löwensteinová	38
4.3. Představení knihy Básník	39
5. Translatologická analýza	41
Závěr	102
Seznam použité literatury	104

Úvod

Úvahy nad tím, jak co nejlépe převést text z jednoho jazyka do druhého lidstvo trápí již staletí. Svět je plný typologicky různorodých jazyků, jejichž slovní zásoba se také zcela nepřekrývá a univerzální způsob, jak převést myšlenku, ale i uměleckou hodnotu textu, z jednoho jazyka do druhého zkrátka neexistuje.

V českém prostředí je za největší kapacitu, která se teorii překladu a jejímu vývoji věnovala, považován docent Jiří Levý. Ten je mimo jiné také autorem publikace *České teorie překladu* popisující právě historický vývoj této disciplíny. Ačkoliv byl jeho přístup ve své době až průkopnický, a přestože je ceněn dodnes, některé z jeho myšlenek postupně zastarávají. S vývojem moderních technologií, vzniku strojových překladačů, ale i větší otevřenosti světa, možnostem cestování a přístupem k informacím všeho druhu v kombinaci s plynulým vývojem jednotlivých jazyků, se mění i očekávání, která od překladu máme a s tím i požadavky na překlad jako takový. Strojové překladače jsou každodenně využívány,¹ a ačkoliv zatím stále nejsou schopny překládat alespoň tak dobře jako zkušený (lidský) překladatel, jejich hlavním posláním je v současné době umožnit komunikaci mezi mluvčími různých jazyků, nikoliv překládat dlouhé a komplikované texty. Robotizace má však na toto odvětví stejný vliv jako na všechna ostatní a lidé, resp. překladatelé, kteří chtějí v této konkurenci obstát, by se měli zaměřit na kvality, které stroj nabídnout nemůže. S touto vizí pracuje i korejský překladatel Jun Jöngsam, který se snaží právě o zdokonalování překladatelských dovedností korejských překladatelů. Přístupy obou těchto pánů jsou v této práci představeny a snaží se ilustrovat vývoj přístupu k překladatelství očima autorů pracujících s jazyky pro tuto práci nejrelevantnějšími.

Třetím autorem, jehož práce je zde představena je Andrew Chesterman, který na základě tzv. memů vytvořil seznam překladatelských strategií usnadňujících překladatelům proces překladu. Jeho přístup jsem si zvolila proto, že je nejen pragmatický, ale i dostatečně systematický a práce s tímto systémem mi oproti jiným přístupům přišla jednodušší.

Translatologická analýza, která je hlavní částí této práce se soustředí na převod lexikálních a gramatických prvků z korejského jazyka do češtiny. Vzhledem k odlišné typologii těchto jazyků se v textu našlo jen málo vět, které by byly přeloženy doslovně a využití těchto strategií

¹ Společnost Google se např. v roce 2012 pochlubila, že její strojový překladač Google Translate využívá měsíčně 200 milionů lidí.

je tedy hojné. V této práci se snažím poukázat na všechny větší změny, ke kterým při překladu jednotlivých vět došlo, pojmenovat je a případně vysvětlit, proč nebyl text přeložen doslovně.

Jak jméno zkoumané knihy napovídá, kromě prozaického textu v ní najdeme i několik básní. Jedna z nich je součástí kapitoly, kterou jsem se rozhodla analyzovat. Ovšem vzhledem k tomu, jak moc se básnický překlad odlišuje od překladu prozaického, rozhodla jsem se překlad této básně nijak nehodnotit. Všeobecně se v této práci snažím udržovat přístup čistě analytický, nehodnotit vhodnost zvolených postupů a rozebrat každou větu tak, aby byly veškeré velké změny zřejmé. V případech, kdy jsem při analýze textu došla k závěru, že je překlad vadný, uvádím v kolonce použitých strategií otazník a navrhuji překlad jiný.

V teoretické části jsou korejské termíny uváděny v české vědecké transkripci. U výrazů japonských a čínských je použita transkripce česká. Část, ve které pracuji s praktickými ukázkami korejského textu zůstala z důvodu lepší srozumitelnosti zachována v korejské abecedě hangŭl, případně v čínských znacích.

I. Teoretická část

Podle amerického lingvisty polského původu Uriela Weinreicha je překlad většinou vnímán jako pouhý kontakt mezi dvěma jazyky a osobnost překladatele je v něm často opomíjena.² Překladatelův vliv na přeložený text však rozhodně zanedbatelný není. To dokazuje již pouhé porovnání strojového a uměleckého překladu. Zatímco technický překlad se snaží redukovat význam jednotlivých slov tak, aby každé jednotce výchozího jazyka odpovídala ideálně opět jedna jednotka jazyka cílového, umělecký překlad pracuje s množstvím synonym a text vnímá jako celek. Levý tuto myšlenku vyjádřil následovně: „*Strojovému překladu jde nutně o atomizování věty na nejjednodušší srovnatelné jednotky; uměleckému naopak o převádění co nejvyšších celků.*“ (Levý 2012, s. 32) U mechanického překladu, ať už ho provádí stroj nebo člověk, proto můžeme pozorovat, že se soustředí spíše na překlad jednotlivých lexémů, zatímco u překladu tvůrčího vidíme, že proniká za text k jeho ideám. Přestože se strojové překladače rychle učí a vyvíjejí, neumí zatím vyjádřit estetické a ideové záměry textu.

Většina překladatelů se v dnešní době shodne na tom, že cílem překladu by nemělo být pouhé zachování formy, ale především předání idejí díla novému publiku. V nadcházející části se tato práce bude zabývat myšlenkami tří odborníků: českého teoretika překladu Jiřího Levého, korejského překladatele Jun Jöngsama a britského učenice Andrew Chestermana.

² Uriel Weinreich tématu kontaktu mezi jazyky věnoval celou knihu: *Languages in Contact: Findings and Problems*.

1. Teorie překladu podle Jiřího Levého

„Přeložit dílo znamená vyjádřit je v jeho jednotě obsahu a formy – jiným jazykovým materiálem.“ (Levý 2012, s. 109)

Jiří Levý je pravděpodobně nejuznávanější českou kapacitou v oboru teorie překladu. Jakožto syn Otakara Levého – literárního historika, romanisty a překladatele z francouzštiny – měl k cizím jazykům a překládání vždy blízko. Na rozdíl od svého otce se však spíše, než praktické stránce věnoval té teoretické. Za Levého největší dílo je považována jeho kandidátská práce *Vývoj překladatelských metod v české literatuře* a kniha *Umění překladu*, která se v roce 2012 dočkala svého již čtvrtého vydání a je základním výukovým materiálem pro všechny, kteří se v Česku překladem zabývají. Levý se v ní věnoval především teorii literárních a básnických překladů.

1.1. Představení Jiřího Levého

Jiří Levý (1926–1967) je považován za jednoho z největších českých literárních teoretiků. Vystudoval angličtinu a češtinu na Masarykově univerzitě v Brně a později přednášel, jak na brněnské univerzitě, tak na Univerzitě Palackého v Olomouci. Jeho výše zmíněná kandidátská práce *Vývoj překladatelských metod v české literatuře* vyšla v roce 1957 i knižně jako dvoudílný svazek pod názvem *České teorie překladu: Vývoj překladatelských teorií a metod v české literatuře (1) a (2)*. I svou habilitační práci *Základní otázky teorie překladu*, kterou obhájil roku 1958 na Univerzitě Palackého v Olomouci, věnoval Jiří Levý teoretické rovině překladu a doktorskou práci *Problémy srovnávací versifikace*, kterou v Olomouci obhájil o šest let později, již zaměřil přímo na teorii překladu básnického.³ Právě této rovině věnuje i velkou část svého pravděpodobně největšího díla *Umění překladu* (1963).

Kniha *Umění překladu* vyšla poprvé v roce 1963 díky nakladatelství Československý spisovatel a na svou dobu v ní Jiří Levý prezentoval neotřelé až odvážné teorie a poznatky. I když se podle španělského translatologa Miguela Ángela Vegy podobné názory v Čechách objevovaly v padesátých a šedesátých letech 20. století i u jiných autorů, až díky německému a ruskému překladu zmiňované knihy (a Levého anglickému článku *Translation as a Decision Process*, jehož název bychom mohli přeložit jako *Překlad jako proces rozhodování*), se tyto poznatky

³ JETTMAROVÁ, Zuzana. Bibliografie Jiřího Levého. In: *Philologica 2/2018: Minulost, přítomnost a budoucnost české translatologie*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2018, s. 185-198, ISSN 2464-6830. Dostupné z: https://www.karolinum.cz/ink2_stat/dload.jsp?prezMat=121006

dostaly k širšímu publiku. Vega Levého přínos spatřuje především v tom, že se na rozdíl od svých současníků nesoustředí jen na významovou složku překladu, ale spíše na jeho finální formu. Dále oceňuje autorovo srovnání iluzionistického a anti-iluzionistického překladu a hodnocení role překladu v národní literatuře.⁴ Český translatolog Tomáš Svoboda navíc vyzdvihuje i Levého předznamenání vybraných pojmů a postupů neohermeneutického myšlení o překladu a ceněno je i jeho přispění k propojení translatologie s ostatními vědami.⁵ Podle mnoha odborníků by se za jiné politické situace kniha *Umění překladu* těšila většímu zájmu v zahraničí.⁶ Takto Levý zůstává ikonou především v evropské translatologické obci, kde je nejvíce ceněn za svou otevřenost a systematickosti. Zatím poslední čtvrté vydání českého originálu *Umění překladu* vyšlo v roce 2012 díky nakladatelství Miroslav Pošta – Apostrof.

Jiří Levý zemřel předčasně ve věku 40 let. Přesto stihl publikovat přes 200 prací (překlady, články, učební texty atd.) v Čechách i v zahraničí, přednášel na univerzitě, působil jako redaktor a založil a vedl Skupinu pro exaktní metody a mezioborové vztahy.⁷ Od roku 1992 na jeho počest pořádá Obec překladatelů každoročně překladatelskou Soutěž Jiřího Levého pro začínající překladatele.

V následujících kapitolách se věnuji relevantním Levého názorům na základě jeho knihy *Umění překladu*.

1.2. Ideální překlad a ideální překladatel

Levý ve svém díle přichází s termíny iluzionistický a anti-iluzionistický překlad. Zatímco u iluzionistického překladu je role překladatele co nejvíce skrývána a překlad se snaží působit jako originál, u anti-iluzionistického překladu překladatel otevřeně do díla zasahuje a komentuje ho či paroduje. Anti-iluzionistický styl není příliš rozšířený, a i sám Levý je zastáncem stylu iluzionistického.⁸ Ideální překladatel by kromě výchozího a cílového jazyka měl rozumět i věcnému obsahu překládaného textu a měl by být schopen co nejpřesněji udržet

⁴ MRAČKOVÁ VAVROUŠOVÁ, Petra. Soudobá recepce díla Jiřího Levého ve Španělsku a Iberoamerice. In: *Philologica 2/2018: Minulost, přítomnost a budoucnost české translatologie*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2018, s. 143-153, ISSN 2464-6830. Dostupné z:

https://www.karolinum.cz/ink2_stat/dload.jsp?prezMat=121006

⁵ SVOBODA, Tomáš. Hermeneutické čtení děl Jiřího Levého. In: *Philologica 2/2018: Minulost, přítomnost a budoucnost české translatologie*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2018, s. 21-41, ISSN 2464-6830. Dostupné z: https://www.karolinum.cz/ink2_stat/dload.jsp?prezMat=121006

⁶ OSOLSOBĚ, Ivo. Anachronismy Jiřího Levého. In: *Tvar* 27–28 (4), s. 16.

⁷ JETTMAROVÁ, Zuzana. Předmluva ke čtvrtému vydání. In: *Umění překladu*. 4. vyd. LEVÝ, Jiří. Praha: Nakladatelství Miroslav Pošta – Apostrof, 2012, ISBN 978-80-87561-15-7

⁸ ABBASOVÁ, Veronika. *Translatologická analýza vybraných literárních textů přeložených z češtiny do japonštiny*. Praha, 2012. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta.

uměleckou hodnotu původního díla. Levý klade důraz na filologické pochopení, uvědomělé poznání díla a pochopení uměleckých celků. Ideální překladatel by také neměl zapomínat, že realita překládaného textu (tzv. skutečnost díla) nemusí odpovídat objektivní skutečnosti. Jako příklad Levý uvádí některá díla Shakespeara, ve kterých, přestože se odehrávají v zahraničí, můžeme pozorovat prvky dobového anglického způsobu života. Překladatel by takového “nesrovnalosti” neměl opravovat, ale vnímat je jako součást uměleckého působení autora. Levý však podotýká, že „*dokonalý překlad by si vyžadoval nejen ideálního překladatele, ale i ideálního čtenáře.*” (Levý 2012, s. 91)

Od britského učitele a biologa Theodore Horace Savoryho⁹ pak přejímá soubor protikladných překladatelských tezí, mezi nimiž by překladatel měl zvolit své překladatelské zásady. Tyto teze jsou následující:

Překlad musí reprodukovat slova originálu.	Překlad musí reprodukovat ideje originálu.
Překlad se má dá číst jako originál.	Překlad má být čten jako překlad.
Překlad by měl odrážet styl originálu.	Překlad by měl ukazovat styl překladatelův.
Překlad by měl být čten jako text náležející do doby originálu.	Překlad by měl být čten jako text náležející do doby překladatelovy.
Překlad může k originálu něco přidávat nebo z něho něco vynechávat.	Překlad by neměl nikdy k originálu nic přidávat a nic z něho vynechávat.
Překlad veršů by měl být proveden v próze.	Verše by měly být překládány ve verších.

Jedná se v podstatě o podrobnější rozepsání rozdílů mezi překladem věrným a volným, a přestože je všeobecně doporučováno držet se zásad, pro které se překladatel rozhodne, přílišná důslednost vede ke stereotypnímu zjednodušování, před kterým by se překladatelé měli mít na pozoru. (Levý 2012, s. 34)

1.3. Překladatelský proces

Levý vnímá překlad jako dvojčlenný komunikační řetěz, který bychom mohli znázornit následovně:

⁹ Theodore Horace Savory svůj život zasvětil studiu pavouků a ve svém oboru je uznávanou autoritou. Na svůj obor však nahlížel i z jazykového hlediska, věnoval se vytváření odborných termínů, překladům, a i na toto téma napsal několik knih.

		autor				překladatel				čtenář	
Skutečnost	→	výběr	Formulace	→	cizojazyčný text	čtení	překlad	→	text v jazyce překladatelově	čtení	konkretizace

Původní umělecké dílo tak podle Levého vzniká jako odraz objektivní skutečnosti, kterou autor subjektivně přetvoří a ideově esteticky zformuluje. Překladatel je nejprve v roli čtenáře, text si zkonkretizuje a následně tuto vlastní konkretizaci přeformulovává do svého jazyka. Posledním článkem řetězu je samotný čtenář, který ve své mysli konkretizuje text překladatele. Tyto konkretizace jsou ovšem opět subjektivní. V původním textu proto můžeme pozorovat odraz autorova pojetí skutečnosti, v překladu pak překladatelovo pojetí originálu. Výsledkem procesu je však až čtenářovo subjektivní pojetí překladu. Cílem by proto pro překladatele neměl být samotný text, ale především jeho ideově-estetický obsah.

Překladačskou práci dělí Levý do tří okruhů: pochopení předlohy, interpretace předlohy a přestylování předlohy. První fáze neobsahuje pouze filologické pochopení textu, ale zároveň pochopení zmiňovaných ideově estetických hodnot (náladové ladění, podbarvení apod.)¹⁰, které si běžný čtenář ani nemusí uvědomovat. Překladatel by je však měl být schopen nejen rozpoznat, ale i určit, jakými prostředky jich bylo dosaženo. Neměl by navíc zapomínat odlišovat tyto ideové a estetické hodnoty od jazykové formy a obojí udržovat v rovině co nejpodobnější originálu.

Překladatel by měl být zároveň schopen správně pochopit skutečnost uměleckého díla (všechny jeho postavy, jejich vzájemné vztahy, prostředí, ideový záměr apod.) tak, aby v případě dvojsmyslných výrazů či frází, byl schopen určit, jak daný text přeložit správně.

S tímto bodem již souvisí i druhá fáze – interpretace textu, která je složena ze tří hlavních částí. První z nich je právě hledání objektivní ideje díla. Každý čtenář má tendence poměřovat a srovnávat literární postavy, prostředí či události s těmi reálnými ze svého okolí. Taková srovnání způsobují subjektivní vnímání celého textu a překladatel pak může zamýšlenou ideu díla při překladu i nevědomky zkreslovat. Jeho cílem by tak mělo být oproštění od subjektivního

¹⁰ Jako ideové hodnoty vnímá Levý myšlenku díla, jako hodnoty estetické hodnotí jazykové prostředky a tematickou složku (tj. obsah) díla.

vnímání a hledání objektivní skutečnosti díla. Po dokončení tohoto kroku následuje vytyčení interpretačního stanoviska překladatele. V této fázi by si měl dobrý překladatel uvědomit, co chce svým překladem čtenářům sdělit a rozhodnout se, zda při překladu upřednostní technické prostředky vyjádření či ideje díla. Poslední částí interpretace předlohy je kombinace těchto dvou kroků, tedy interpretace objektivních hodnot díla ze zvoleného stanoviska. Překladatel by rozhodně neměl text nijak upravovat, ať už krátit či rozšiřovat. Na základě své interpretace však může text stylisticky upravit, zdůraznit některé aspekty a dostat do popředí motivy, které byly v originále druhotné. To vše v hranicích objektivní interpretace skutečnosti díla.

Poslední, třetí, fázi je přestylizování předlohy. V této fázi se překladatel potýká především s problémy jazykovými, které bychom mohli rozdělit do tří podskupin:

a) poměr dvou jazykových systémů

Ideálním stavem pro překladatele by bylo překládat mezi dvěma jazyky se zcela totožným gramatickým systémem a významově ekvivalentní slovní zásobou. Takové jazyky ovšem, jak je mi známo, na světě neexistují. Překladatel se tak musí potýkat s vyjádřeními, které v cílovém jazyce ekvivalentní překlad nemají. Aby však výsledný překlad nebyl příliš ochuzen, měl by překladatel takové pasáže obohatit způsoby, které jazyk původního textu nenabízí. Podle Levého je totiž třeba vnímat oba jazyky jako „[...] *systémy, v nichž oslabení jedné kategorie významových možností je obvykle vyvažováno jinou kategorií bohatě rozvinutou.*” (Levý 2012, s. 66)

b) stopy jazyka originálu ve stylizaci překladu

V překladu můžeme pozorovat přímé i nepřímé vlivy původního textu. Přímé vlivy můžeme dělit na pozitivní (např. absence vyjadřovacích prostředků, které se nevyskytovaly ani v původním textu) a negativní (např. kostrbaté větné konstrukce ovlivněné systémem jazyka originálu). Nepřímé vlivy se pak projevují až úzkostnou snahou vyhnout se právě stylistickým prostředkům, které sice existují v obou jazycích, ale překladatel je považuje za bezpříznakové a volí tak při překladu raději stylisticky odlišnou, i když mnohdy méně přesnou variantu.

- c) napětí ve stylu překladu, jež vzniká tím, že myšlenka se převádí do jazyka, v němž nebyla vytvořena

Při překladu výrazů, které v cílovém jazyce neexistují, můžeme pozorovat vznik souboru tzv. překladatelských klišé, které se projevují např. nadbytkem vztažných vět či vazeb s předložkou. Překladatel by se měl vyvarovat stereotypních řešení a k jednotlivým problémům přistupovat vždy individuálně a hledat pro ně řešení optimální. Právě zde se projevuje překladatelské umění – překladatelova představivost, schopnost objektivizace a stylistické nadání. Překladatel by měl být dostatečně kreativní, aby pomocí cílového jazyka dokázal vyjádřit vše obsažené v jazyce původním, zároveň však dostatečně uvědomělý, aby svou kreativitou neporušoval stylistické záměry původního autora.

1.4. Estetické problémy překladu

1.4.1. Tvůrčí reprodukce

Podle významného českého překladatele Otokara Fischera¹¹ je překlad disciplína na pomezí vědy a umění. A právě umělecká stránka překladu je tou částí, u které bychom se měli zabývat i estetickou rovinou. Levý tuto část překladu popisuje následovně: „*Hledání jazykových ekvivalentů sice zabírá největší část překladatelovy práce, ale nevyčerpává ji: do oblasti umění patří právě ty momenty jeho činnosti, které se nedají redukovat na praktickou aplikaci srovnávací gramatiky a stylistiky - kritický odhad, jak budou hodnoty díla působit ve vztahu k životní problematice překladatelova prostředí, volba interpretačního stanoviska, přetransponování uměleckých skutečností v něm zobrazených i jeho stylistických rovin do nového kulturního prostředí a jazyka [...].*” (Levý 2012, s. 78) a dále si pohrává s myšlenkou, že ačkoliv je cíl překladu pouze činností reprodukční, jeho proces je třeba vnímat jako tvůrčí.

Hlavní otázkou při hodnocení překladu se pak stává věčný souboj mezi dvěma hlavními požadavky na překlad: jeho věrnost (tedy funkce reprodukční) a krása (tedy funkce umělecká). Zatímco u metody věrné se překladatel soustředí na doslovný překlad (často i na úkor srozumitelnosti) a snaží se o přesnou reprodukci, metoda volná (neboli adaptační) si za cíl klade předání především estetických a myšlenkových kvalit původního díla. Tyto dvě metody bývají

¹¹ Otokar Fischer (1883-1938) byl český literární historik, překladatel a profesor germanistiky. Ovládal hned několik evropských jazyků a jeho hlavním zaměřením bylo divadlo. Přeložil do češtiny např. díla Shakespeara, Molièra a Goetha. Hra Faust od posledního zmiňovaného autora je považována za jeho nejzdařilejší překlad.

často chápány jako protiklady, Levý však upozorňuje, že u správného překladu jsou obě zmiňované kvality (věrnost i krása) nepostradatelné. Zároveň dodává, že pro hodnocení kvality překladu není důležité, jakou metodu překladatel zvolí, ale jak dobře ji umí zpracovat.

Kromě volby mezi věrným a volným stylem musí překladatel v rámci překladatelského procesu čelit mnoha dalším dílčím problémům, z nichž většina je způsobena tím, že se jazyk překladu neshoduje s obsahem díla. Mezi nejčastější příklady této nesourodosti patří vlastní jména. A to nejen postav, ale i měst, ulic apod. Zapomínat bychom ovšem neměli ani na časový rozpor, který vzniká u překladu starších děl, ve kterých moderní jazyk jen podtrhuje jejich neaktuálnost. Ve všech těchto situacích musí překladatel znovu a znovu rozhodovat, jaká varianta je pro každý jednotlivý problém nejlepším řešením. Levý připomíná, že přeložené dílo je útvarem hybridním a *„překlad jako celek je tím dokonalejší, čím lépe se podaří překonat jeho rozpornost.“* (Levý 2012, s. 89).

Překladatel navíc musí rozlišovat denotativní a konotativní význam slov. Zatímco denotativní význam označující a charakterizující předměty a jevy, může překladatel snadno nalézt ve slovníku, význam konotativní je charakterizován subjektivním vnímáním a může se tak od denotativního významu lišit.

1.4.2. Překladatel jako literární a jazykový tvůrce

Levý upozorňuje na fakt, že stejně jako neexistuje jediné správné pojetí divadelního scénáře, neexistuje ani jediná správná varianta překladu. Osobnost překladatele se totiž více či méně zrcadlí v každém jeho překládaném díle, nejvíce pak v místech se spornou interpretací. Jako příklad uvádí text dvou evropských sinologů obsahující čínský znak tchien (天), který může mít všechny následující významy: nebesa, prozřetelnost, božský, příroda, přirozený. Zatímco první z překladatelů zvolil výklad „božský“ a úvahu tedy směřoval do roviny náboženské, druhý z nich se rozhodl pro překlad pomocí slova „příroda“ a celý text tak reagoval nikoliv na vztah člověka s Bohem, ale na vztah člověka a přírody.

Levý dále pracuje s konceptem interpretační tradice. Pokud překladatel překládá dílo, které již někdy přeloženo bylo, může se inspirovat interpretací sporných pasáží u svých předchůdců. Samostatnou kapitolou jsou pak názvy některých děl, které ač fakticky nesprávné, jsou již natolik zažitě, že se jen těžko upravují.

Zdůrazňuje dále překladatelovu možnost obohacovat svůj jazyk. A to nejen neologismy, ale i exotismy, což jsou původem cizí výrazy, kterým překladatel jejich použitím pomáhá zdomácnět v novém prostředí.

Přeložené dílo se pak stává součástí literatury psané českým jazykem, a kromě kulturní funkce s sebou nese i funkci poznávací. Překlad nás totiž neinformuje pouze o existenci originálního díla, ale zároveň o cizí kultuře. Právě informovanosti o dané kultuře by měl překladatel přizpůsobit svůj překlad a najít správnou rovnováhu mezi vzděláváním čtenáře a pochopitelností obsahu. Tato rovnováha je extrémně důležitá právě u exotických jazyků a kultur jako je např. ta korejská. Levý nijak netají, že se mu přičí časté využívání poznámek pod čarou. Proto když se v díle vyskytne část, která má pro čtenáře originálu podstatné a signifikantní rysy, u kterých čtenář překladu při doslovném přeložení pravděpodobně nedosáhne stejného porozumění, doporučuje její nuance či druhotný význam nenápadně opsat přímo v textu. Znovu tak poukazuje na nutnost předání ideově estetických hodnot. Překladatel však nesmí zapomínat, že dovysvětlováním přeložený text narůstá a jeho množství tak může narušovat srozumitelnost textu.¹² Tu by se měl překladatel snažit zajistit přibližně stejnou, jako nabízí originální text.

1.4.3. Reprodukční věrnost

Stěžejním problémem zůstává otázka reprodukční přesnosti překladu. Ačkoliv je na překladatelskou věrnost všeobecně kladen důraz, Levý upozorňuje, že není nijak blíže definována a v praxi se tak můžeme setkat s různorodými výklady. Rozdíl mezi věrným a volným překladem Levý popisuje následovně: „*Věrný překlad se upíná na momenty zvláštní. Proto připouští jen výměnu jazykového materiálu a ostatní prvky směřující k jedinečnosti zachovává jako součást koloritu, často na úkor srozumitelnosti, tj. na úkor obecného významu. Volný překlad klade důraz na obecné. Zachovává obecný obsah a formu a zavádí substituci do celé oblasti zvláštního: za národní a dobovou specifičnost originálu dosazuje národní a dobovou specifičnost oblasti, do níž se překlad uvádí, proto ve svém extrému vede k lokalizaci a k aktualizaci.*” (Levý 2012, s. 104)

V oblasti zvláštního, jak Levý označuje text přímo závislý na jazykovém materiálu a dobovém nebo časovém prostředí, musí překladatel využít substituci či transkripci. Zatímco substituce je vhodnější pro text s obecným významem, transkripce se využívá v případě, kdy obecný význam

¹² Problematice kompenzace a redukce se věnuje např. dvojice Sandor Hervey a Ian Higgins ve své sérii *Thinking Translation. A Course in Translation Method* či rumunská doktorka Daria Protopopescu z bukureštské univerzity v práci *Multitudes of meaning: Compensation and translation loss in P.G. Woodhouse's Right Ho, Jeeves*.

chybí. Například zmiňovaná vlastní jména by tedy měla být překládána jen v případě, že nesou nějaký význam.

Levý připomíná, že překlad je jen provedením původního díla v jiném (jazykovém) materiálu, a překladatel by jej měl čtenáři zprostředkovat tak, aby jeho konkretizace byla co nejpodobnější originálu. Pokud překlad není schopen obsáhnout veškeré informace obsažené v původním textu, je třeba překlad obohatit vysvětlením. Překladatel by si však měl dávat pozor, aby nedovysvětloval náznaky a zámlky, které ani v původním díle nejsou vysvětlené.

V překladu by měly být zachovávány jen ty specifické prvky, které mají nějakou národní či dobovou specifičnost a vyvolávají tak iluzi prostředí originálu. Např. u ruských jmen se tak v českých překladech zachovává celé jméno včetně patronymika, u oslovení v čínštině zase specifické zdvořilostní obraty. Jazykové prostředky, které nemají český ekvivalent ani schopnost navodit iluzi prostředí originálu je třeba přeložit bezpříznakově a neutrálně. Speciální kategorií jsou pak měrné jednotky a měny. Zatímco měna by měla být pro zachování prostředí díla nezměněna, nezvyklé měrné systémy mohou být pro lepší pochopení nahrazeny naší metrickou soustavou.

Problematickým prvkem jsou pak i další cizí řeči či nářečí v původním textu. V případě dalšího cizího jazyka, doporučuje Levý přeložit významově podstatné věty do češtiny a pro zachování cizosti ponechat některé krátké úseky (např. pozdravy) v cizím jazyce, případně promluvu kombinovat s náznaky typu „prohodil turecky”. U nářečí poukazuje na důležitost neutrálního vyjádření a doporučuje tak vyhnout se konkrétním českým nářečím. Překladatel by měl spíše kombinovat prvky společné pro více oblastí, aby se vyhnul lokalizaci přeloženého textu.

Levý dále zmiňuje důležitost rozlišování významu jednotlivých částí a celku. Překladatel by se měl soustředit na přeložení významu celku, nikoliv na přeložení významu jednotlivých slov. Tato myšlenka se nejvíce potvrzuje u ustálených frází, idiomů, lidových rčení, přísloví či slovních hříček. V některých případech totiž čeština nenabízí obdobný výraz jako jazyk původního textu a překladatel tak musí zhodnotit poměrnou důležitost hodnot v díle a té přizpůsobit své překladatelské řešení. Stejně jako se překlad jednotlivých slov podřizuje významu celku, musí se i kontext, charakter a autorský záměr chápat jako součást ideje díla. Levý znovu upozorňuje na důležitost volného přístupu k překladu a dodává, že překladatel by se neměl bát využití kompenzace. Není podle něj třeba překládat každý hovorový tvar hovorově, důležité je zachovat celkový ráz promluvy. Svou ideu shrnuje následovně: *„Z protikladů obecné-jedinečné, celek-část a obsah-forma staví realistický překlad do popředí obecné, celek*

a obsah, ale nepotlačuje ani druhou protivu, a zvláště již ne tehdy, přechází-li ve svůj protiklad: formu je nutno zachovat tam, kde je nositelem významové (stylistické, expresivní) hodnoty, jednotlivost tam, kde je součástí hodnoty obecnější, tj. národní a dobové specifičnosti.” (Levý 2012, s. 124)

Levý dále připomíná myšlenky polského jazykovědce Zenona Klemensiewiczze: *„Originál je třeba chápat jako systém, a nikoli jako souhrn elementů, jako organický celek, a nikoli jako mechanické seskupení elementů. Úkolem překladatelovým není reprodukovat, a tím méně přetvářet elementy a struktury originálu, nýbrž vystihnout jejich funkci a užít místo nich elementy a struktury vlastního jazyka, které by v míře co nejvyšší mohly být jejich substituty a ekvivalenty stejně vhodnými a účinnými.” (Levý 2012, s. 29)*

2. Překladatelství podle Jun Jöngsama

„Cílem překladu není přepsat text do jiného jazyka, ale upravit jej pro nového cílového čtenáře. Jinak řečeno, překlad je vlastně tvorba nového textu pro nového imaginárního čtenáře.“ (Jun 2015, s. 389)

Kromě myšlenek předního českého teoretika překladu bych zde ráda nastínila i pohled z druhé strany. Přestože za sebou nemá Jun Jöngsam tak bohatou vědeckou kariéru jako Jiří Levý, jeho překladatelské zásluhy mu upřít nemůžeme. Jun Jöngsamovo zpracování teorie překladu bych zde ráda představila ze dvou hlavních důvodů. Prvním z nich je snaha o nástin problematičnosti překladu z pohledu korejského autora. Ačkoliv Jun Jöngsam pracuje s překladem z angličtiny do korejštiny, naráží ve své publikaci na několik problémů, se kterými se musí potýkat i čeští překladatelé z korejštiny. Tyto problémy se snažím se své práci vyzdvihnout a zprostředkovat k nim řešení, které autor navrhuje. Druhým důvodem, proč jsem zvolila právě tohoto autora je aktuálnost. Na rozdíl od Levého *Umění překladu*, které bylo poprvé publikováno v 60. letech, vyšla Jun Jöngsamova publikace *Rozporuplný překlad (Kaltünghanün pönjök)* relativně nedávno, v roce 2015. Autor v ní tak pracuje i s moderními technologiemi a poukazuje na vývoj role překladatele ve společnosti.

V následujících kapitolách jsou zpracovány Junovy názory na základě jeho knihy *Rozpruplný překlad*.

2.1. Představení Jun Jöngsama

Jun Jöngsam (nar. 1970) je korejský překladatel z angličtiny a teoretik překladu. Vystudoval anglický jazyk a literaturu na korejské univerzitě Tongguk a pokračoval studiem překladatelství na britské Birminghamské univerzitě. Od roku 2003 se věnuje knižním překladům, kterých stihl publikovat již přes padesát. Spíše, než literárním překladům se však věnuje v současné době velmi populárním tématům jako je osobní rozvoj, psychologie či business. Z knih, které přeložil můžeme zmínit např. *Příběh černé* (v originále *The Story of Black*, v korejském překladu jako *Itchorok hwangholhan bülläk*) od Johna Harveyho, *Styl: lekce čirosti a elegance (Style: Lessons in Clarity and Grace, Sütchaillesün)* od Josepha Williamse, *Nespi, jsou tam hadi (Don't Sleep, There Are Snakes, Čam tilmjön antwö, kogi pämi issö)* Daniela Everetta, *Jazykové okénko: proč vypadá svět v každém jazyce jinak (Through the Language Glass: why the world looks different in other languages, Kū kosūn so, wain, padaka ppalgahta)* od Guy Deutschera či *Opouštění rodného hnízda (Leaving the Nest, Kadžogüi simlihak)* od Tonyho Humphreyse.

Jun Jöngsam se věnuje také popularizaci překládání jako řemesla a jeho teorii. Velmi dobře je např. přijímána jeho kniha *Rozporuplný překlad*, ve které se zabývá jak praktickými radami pro překladatele, tak právě teorií překladu. Tuto knihu jsem také pro svou práci zvolila jako základ pro sdělení autorových myšlenek. Jun Jöngsam se snaží překladatelství vnímat z co nejvíce možných úhlů, a proto se věnuje i korekturám, vlastní tvorbě, přednášení na univerzitě a je jednou z hlavních postav populárního překladatelského workshopu Crescendo.

2.2. Překladatelství a pozice překladatele

Po vzoru korejského spisovatele a překladatele An Čöngho (nar.1941) se i Jun snaží nastolit soubor základních pravidel, kterými by se měl překladatel řídit. Jedním dechem však dodává, že by tato pravidla neměla být přijímána nekriticky a opakovaně zdůrazňuje jak potřebu vlastních kritických názorů a inovativního přístupu, tak kreativní podstatu překladatelského řemesla, která sama o sobě existenci a nutnost pravidel vylučuje.

Zatímco správnost překladu gramatických jevů je relativně snadno měřitelná, správnost skladby věty je podle Juna hodnocena spíše podle vkusu. Projevuje se v ní totiž nejen její významový záměr, ale i osobní vkus překladatele a snaha o nasměrování výsledného efektu, kterého chce překladatel u čtenáře docílit. Jun pracuje s termínem „korejskost“. Ta je vnímána z pohledu korejského čtenáře jako jakási přirozenost a plynulost, na kterou by se měl překladatel soustředit. Její vnímání se však v čase a prostoru liší, a tak Jun překladateli doporučuje ptát se co, komu a s jakým cílem potřebuje sdělit a tomu následnou volbu slov přizpůsobit. Zdůrazňuje tak potřebu nahlížet na text očima budoucího čtenáře a „citu pro tvorbu textu“.

Jun na překladatelství nahlíží i z praktického hlediska. Vzhledem ke stále větší jazykové vybavenosti čtenářů¹³ a stále lepší dostupnosti originálních děl, zdůrazňuje potřebu znalosti překladatelské teorie a schopnost obhájit svůj překlad před větším počtem kritiků, kteří navíc mohou překlad snadno hodnotit na internetu a zasáhnout tak svým názorem širší publikum.

2.3. Překladatelské problémy na úrovni slov

Jun hned v úvodu upozorňuje na nebezpečí přílišného spoléhání se na slovník. Sebelepší slovník totiž nemusí navrhnout ono hledané ideální řešení. Jednotlivé výrazy je nutno vnímat jako lexémy s různými kolokacemi a konotacemi, jejichž významová hodnota se navíc může podle

¹³ Zde bychom neměli zapomínat, že Jun pracuje s jazykovou kombinací angličtina-korejština. Naráží tak na narůstající počet Korejců, kteří jsou schopni přečíst si knihu i v anglickém originálu a do určité míry ohodnotit kvalitu a přesnost korejského překladu.

kontextu měnit. Tyto hodnoty zatím neumí ani slovníky ani online překladače zaznamenat. Je tedy třeba naplno využít lidský faktor a pozorně vnímat veškeré drobné rozdíly mezi zdánlivými synonymy tak, aby přeložené dílo předalo čtenáři stejné emoce, jako zamýšlel autor originálu.

Překlad v širším slova smyslu popisuje Jun následovně:

		<i>autor*</i>		překladatel		čtenář	
<i>Skutečnost</i>	→			→		→	
		<i>výběr</i>	<i>formulace</i>	cizojazyčný text	dekódování sémantické reprezentace pojmů nové zakódování v novém jazyce	text v jazyce překladatelově	dekódování nového textu sémantická reprezentace

**V tabulce byla pro lepší srovnání ponechána i část zobrazující práci původního autora, a to na základě Levého zpracování. Tato část je vyznačena kurzívou.*

Prvním krokem je dekódování sémantické reprezentace pojmu, které překladatel posléze zakóduje pomocí jazyka, a to buď verbálně či písemně. Posluchač či čtenář tuto zakódovanou zprávu po obdržení dekóduje a v jeho mysli se mění opět v sémantickou reprezentaci. Pokud je výsledek tohoto znázornění stejný jako u původního mluvčího/pisatele, můžeme tento finální krok označit za porozumění. V tomto popisu se myšlenky Juna a Levého překrývají. Junem zmiňovaná sémantická reprezentace označuje v zásadě stejný proces jako Levého konkretizace. Oba zároveň zdůrazňují důležitost finálního zpracování čtenářem. Jun dále podotýká, že právě ve schopnosti sémantické reprezentace tkví síla překladatele oproti překladatelským nástrojům typu Google Translator.

Podstatnou součástí sémantické reprezentace jsou i asociace, které u čtenáře jednotlivé výrazy vyvolávají. Jun zde naráží na pojmy, které přeložené doslovně vyvolávají u čtenářů z jiného kulturního prostředí nevhodné asociace a narušují tak proces porozumění. Jako příklad uvádí v angličtině běžné oslovení učitelů žáky kombinující slovo Mr./Mrs. a příjmení učitele. Ačkoliv např. oslovení *Mr. Smith* svádí k překladu *Sūmisū sōnsāngnim*, není v Koreji takovéto oslovení z pozice žáka běžné. Naopak, je dokonce považováno za nezdvořilé až přidržené. Žák, který by takto učitele oslovoval, by tak na korejské čtenáře působil jinak, než zamýšlel autor originálu. Jun proto v takových případech upřednostňuje předání správných emocí před vzděláváním čtenáře prvkem běžným v literatuře originálu.

Dále upozorňuje na nutnost přizpůsobení překladatelského stylu a slovní zásoby nejen typu a obsahu literatury, kterou překladatel zpracovává, ale i situacím a vztahům v literatuře vyjádřených. Stejně jako je náš projev při běžném hovoru s přáteli odlišný od projevu v pracovním e-mailu, měl by překladatel umět všechny tyto roviny rozpoznat a v cílovém jazyce správně zformulovat. I Jun, stejně jako Levý, zdůrazňuje, že překladatel by měl překládanému textu rozumět nejen po stránce jazykové, ale i obsahové a překládá-li odborný text, měl by být schopen používat odpovídající terminologii. Jedním dechem dodává, že si uvědomuje nereálnost požadavku, aby překladatel absolutně rozuměl odborné stránce každého svého překladu, zdůrazňuje však, že by každý překladatel měl vynaložit největší možné úsilí, aby tohoto stavu dosáhl a ochota neustále se vzdělávat by u této profese měla být samozřejmostí.

Překladatel by se měl zároveň snažit, aby se v překladu neodrážely jeho názory, i když určité míře projekce zabránit nelze. Jun dodává: „*Výsledkem každého překladu, ať už je jakýkoliv, nikdy nemůže být čirá reprodukce původního textu, ale pouze interpretace překladatele, která se od původního díla nutně odlišuje.*” (Jun 2015, s. 107) V tomto ohledu by se měl překladatel vyvarovat hlavně citově zabarveným výrazům, jejichž nestřídmé používání narušuje prožitek čtenáře a nutí se ho ptát, zda byly tyto výrazy součástí původního textu či jsou právě projekcí překladatele.

2.4. Překladatelské problémy na úrovni vět

Jun pro své korejské čtenáře popisuje jazyk jako miskou a slova jako rýži, a ta se musí upravit tak, aby se do misky hezky vešla. Každý jazyk je pak vnímán jako jinak tvarovaná miska a nestačí proto rýži jednoduše přendat tak, jak byla v misce původní. Jako příklad opět uvádí porovnání korejštiny s angličtinou. Zatímco v angličtině musíme rozlišovat např. jednotné/množné číslo či určitý/neurčitý člen, korejština tyto informace pro stavbu věty nepotřebuje.¹⁴ Naopak má ale mnohem rozvětvenější systém honorifik a i u jednoduchých vět potřebuje znát vztah mezi mluvčím a posluchačem.

Větné prvky rozděluje Jun do gramatické a lexikální kategorie, podle toho, jakou funkci ve větě plní. Zatímco u prvků, které jsou součástí kategorie gramatické, je třeba jejich podstatu vyjádřit některým z předem daných způsobů, u prvků v kategorii lexikální je výběr prakticky neomezený. Některé prvky se dokonce nemusí vyjadřovat vůbec. Zde Jun naráží např. na

¹⁴ V češtině je to pak kromě jednotného/množného čísla např. slovesný rod.

vyjadřování podmětu, který v mnoha korejských (i českých) větách může zůstat skryt, v angličtině se však vyjádřit musí.

Jun se dále zabývá rozdíly mezi jazyky, které se soustředí na dějovost (tzv. „do” jazyky) a jazyky, které se soustředí spíše na stav (tzv. „be” jazyky).¹⁵ Toto rozdělení přejal od japonského jazykového a literárního vědce Jošihiko Ikegamiho a na příkladech ukazuje, že zatímco angličtina spadá do kategorie první, korejština naopak do té druhé.¹⁶ Tento fakt dokazuje srovnáním několika totožných vět v angličtině a korejštině, kde u druhého zmiňovaného jazyka můžeme pozorovat zvýšený výskyt sloves být (*itta*) a nebýt (*opta*). Upozorňuje na důležitost uvědomování si těchto lingvistických rozdílů a zdůrazňuje, že pokud překladatel bude ignorovat, byť jen drobné rozdíly mezi výchozím a finálním jazykem, bude jeho překlad vyznít nepřírozně. I zde se tedy shoduje s Levým a jeho připomínkou, aby se překladatel oprostil od větné skladby jazyka originálu a soustředil se na přirozenost a srozumitelnost textu.

Pro lepší pochopení uvádím jeden z Junových příkladů, na kterém je rozdíl mezi „do” jazyky a „be” jazyky vidět. V rámci srozumitelnosti zde bude korejský text zachován v korejské abecedě hangül a pro ilustraci zařazení češtiny přidávám i vlastní překlad do češtiny.¹⁷

- Korejština: 각 역할은 강점과 약점 모두 **가지고 있어서**, 여기서 경쟁순 환구조의 균형이 생긴다.

Angličtina: Each position **has** its strengths and each **has** its weakness, creating a balanced cycle of competition.

Čeština: Každá pozice **má** své výhody a nevýhody tvořící vyrovnaný chod soutěže.

2.4.1. Osobní zájmena

Na rozdíl od angličtiny či češtiny má korejština velmi komplikovaný systém osobních zájmen. Pro vyjádření jakéhokoli osobního zájmena v korejštině musí překladatel znát vztah mezi posluchačem a mluvčím, což není vždy možné. V takovém případě sice slovník nabízí “neutrální” výraz „*tangsin*”. Ten se však v korejštině využívá jen velmi zřídka a Jun se mu proto doporučuje spíše vyhýbat.

¹⁵ Toto názvosloví vychází z angličtiny. Označení pro jazyky zaměřené na dějovost bylo odvozeno podle anglického slovesa „to do”, které překládáme jako „dělat” a označení pro jazyky soustředěné na stav vychází z anglického slovesa „to be”, překládaného jako „být”.

¹⁶ Češtinu bychom mohli stejně jako angličtinu zařadit do kategorie „do” jazyků.

¹⁷ Překlad byl vytvořen na základě původní anglické věty a slouží pouze jako ilustrace zmiňované teorie.

Na příkladu anglického označení druhé osoby „you” Jun znovu poukazuje na nutnost rozlišování gramatické a lexikální funkce jednotlivých slov. Zatímco v angličtině plní toto slovo často funkci gramatickou, v korejštině jsou jeho ekvivalenty prvky lexikálními. Překladatel tedy může druhou osobu vyjádřit různými prostředky a v některých případech může ekvivalent tohoto slova zcela vypustit. Kdyby tento lexikální prvek překládal na všech místech, kde se v původním textu vyskytuje, bude text působit nepřírozně.

Čeština dokáže navíc osobu vyjádřit jen pomocí správně vyčasovaného slovesa, a tak i při překladu z korejštiny může překladatel označení osoby často vynechat. Jak Jun připomíná, je však třeba rozlišovat zmiňované funkce jednotlivých označení a nevynechávat prvky s funkcí gramatickou.

2.4.2. Jmenné skupiny

Větná skladba výrazně ovlivňuje vývoj jazyka, a tak zatímco angličtina díky blízkému postavení předmětu u slovesa začala hlouběji rozvíjet jmenné prvky vět, korejšтина, která sloveso staví vždy až na konec věty, se podle Juna soustředí právě na slovesa. Při překladu z angličtiny do korejštiny se tak mnohé jemné rozdíly u jmenných složek anglické věty v korejštině lépe vyjádří pomocí slovesa. Přesto má mnoho korejských překladatelů tendence dodržovat styl výchozího jazyka, a tak dochází k nadužívání prepozice „~e *tāhada*”. Z důvodu nepřirozenosti překladu však Jun radí nevkládat do jmen příliš mnoho informací a zmiňované prepozici se vyhýbat, neboť korejský čtenář není na takto stavěný text zvyklý a působí na něj nepřírozně.

2.4.3. Přivlastňovací partikule

Další nadužívanou partikulí v korejských překladech je přivlastňovací partikule „~*ui*”. Ta se v přeložených textech vyskytuje velmi často a mnohdy zbytečně. Jun proto doporučuje nahradit ji všude, kde tuto změnu text dovoluje, čímž překladatel docílí větší plynulosti a přirozenosti přeloženého textu. Na základě reálných příkladů vyčleňuje Jun několik kategorií a rozebírá, v jakém vztahu musí podstatná jména být, aby partikule „~*ui*” plnila svou funkci správně.

Za základní považuje vztah „vlastník-vlastnictví”, kde je překlad pomocí přivlastňovací partikule „~*ui*” nejprůprirozenější. Jako další vhodné příklady užití uvádí např. vztah „činitel-činnost” či „předmět-vlastnost”, kde se dá tato partikule také správně využít. Upozorňuje však, že i přesto ji lze v mnoha případech vypustit a text zůstane přirozený a srozumitelný. V opačném

postavení, tedy „vlastnost-předmět“, doporučuje partikuli „~ui“ nepoužívat.¹⁸ Nepřirozeně tato koncovka vyznívá i ve vztahu „předmět-vlastník“ a to obzvláště pokud je předmět součástí vlastníka. Kombinace „situace-předmět“¹⁹ se podle Juna ve většině případů také bez partikule „~ui“ obejde, stejně jako kombinace „cíl-činnost“, kde doporučuje využít jiných jmenných partikulí. U dvojice „číslovka-předmět“ Jun upozorňuje, že je pro korejštinu mnohem přirozenější obrácený slovosled. Přestože si korejští čtenáři pomalu zvykají i na toto pořadí, doporučuje zde pořadí slov upravit, čímž se překladatel zároveň vyhne i partikuli „~ui“. V situacích, kdy obě složky automaticky spojené přivlastňovací partikulí znamenají v podstatě to samé („fakt-fakt“), doporučuje Jun většinou komplexnější změny počínající právě vyřazením zmiňované partikule. Stejně tak doporučuje Jun rozsáhlejší úpravu u dvojice „příjemce-předmět“, která označuje vztah, kdy první jméno profituje ze jména druhého. Zde může překladatel některá jména nahradit i slovesy. U poslední kombinace „tvůrce-výtvor“ jen dodává, že by měl být překladatel opatrný, aby použitím partikule nezměnil význam věty.

Jun zde vyzdvihl několik hlavních vztahů, u kterých mají korejští překladatelé tendence přivlastňovací partikuli „~ui“ nadužívat a pro každý jednotlivý příklad přichází s alternativním řešením. Neustále však připomíná, že v překladu neexistuje jediná správná varianta, a proto ani zde uvedené návrhy nemůžeme brát jako definitivní. Cílem bylo poukázat na to, kde a jak lze tuto problematickou partikuli nahradit.

Jun dále vyzdvihuje čtyři korejské příslovce (soro, sūsuro, modu a täbubun), ke kterým korejští překladatelé často připojují jmenné partikule, nejčastěji právě přivlastňovací partikuli „~ui“. Připomíná, že je třeba tato slova vnímat jako příslovce, a nikoliv jako jména. To se pak odráží také v jejich postavení ve větě, kdy se jakožto příslovce posouvají blíže ke slovesu. Jun dokonce doporučuje, dovoluje-li to text, přesunout doplňující význam anglických jmen na slovesa, která jsou v korejštině více rozvinutá, případně právě příslovce. Důležitost slovosledu popisuje Jun následovně: *„Říká se sice, že má korejšтина volný slovosled, ale je to spíše jen technické označení, které má pomoci odlišit přístup korejštiny od jazyků jako je např. angličtina či čínština. Neměli bychom jej chápat tak, že můžeme slova ve větě skládat zcela libovolně. Naopak, větší množství možností zde znamená i větší potřebu zamyšlení nad cestou vedoucí k tomu nejlepšímu řešení.“* (Jun 2015, s. 187). Zde autor naráží na tzv. aktuální větné členění,

¹⁸ Zatímco v češtině můžeme díky existenci přivlastku shodného a neshodného slovosled změnit, v korejštině musí být člen popisující vždy před členem popisovaným. Proto Jun hodnotí oba vztahy mezi vlastností a předmětem odděleně.

¹⁹ Pojmem „situace“ Jun označuje místní či časové popisy.

tedy základní princip určující pořadí jednotlivých větných členů u jazyků s volným slovosledem, mezi které patří, jak korejština, tak čeština.

2.4.4. Životnost

Stejně jako čeština, rozlišuje i korejština sémantický rys životnosti. Jeho vliv se pak projevuje nejen u jmen či sloves, ale v korejštině např. i u počítání, kde na něm závisí zvolení klasifikátoru či u některých partikulí. Naopak angličtina, která je předmětem Junova výzkumu, životnost nerozlišuje. Překladatel by měl sice být schopen z kontextu rozpoznat zamýšlený význam slova, určit u něj životnost a tomuto významu přizpůsobit zbytek potřebných vyjádření, ne vždy je to však možné. V takových případech se překladatelé většinou snaží slovo zneutralizovat a nepřisuzovat mu atributy, které nemá.

2.4.5. Aktivní vs. pasivní slovesa

Jun poukazuje na poznatek, který říká, že překlad v korejštině prozradí především časté využívání pasivních sloves. Ta se v korejštině vyznačují použitím afixu „~i“, „~hi“, „~ri“ nebo „~ki“, slovesné koncovky „~čida“, případně přidáním slovesa „twäda“ či „patta“. V tomto pořadí korejština tvary pasiv také přijímala. Pokud chce překladatel dosáhnout větší přirozenosti textu, doporučuje proto Jun přednostně využívat afixy „~i“, „~hi“, „~ri“ nebo „~ki“ a slovesnou koncovku „~čida“, které mají v korejštině delší tradici než relativně nové využití samostatných sloves.

Jun upozorňuje, že přestože mohou některá anglická pasiva působit stejně jako korejská, pravidla, podle kterých se jejich použití rozlišuje, jsou v obou jazycích rozdílná. Zatímco v angličtině je rozhodující slovosled, v korejštině musí být kromě slovosledu brána v potaz i úmyslnost a míra soucitu s předmětem děje. Pasiva jsou tak v korejštině využívána také v případech, kdy může mluvčí s předmětem soucítit,²⁰ případně v činnosti nespatřuje žádný úmysl. Některá slovesa s prvkem neúmyslnosti dokonce zůstala v korejštině zachována už jen ve své pasivní formě.

²⁰ Zde Jun odkazuje na možnou souvislost s rozlišováním životností.

3. Přínos Andrew Chestermana

„Překladaatelé jsou nakonec jen lidé, kteří se zaměřují na řešení konkrétních typů komunikačních problémů. A překladaatelé-začátečníci se jen snaží naučit, jak se v této dovednosti zlepšit.“ (Chesterman 2016, s. 98)

Britský teoretik Andrew Chesterman pracuje ve své práci s tzv. memy. Tento termín poprvé použil britský zoolog a sociobiolog Richard Dawkins ve své knize *Sobecký gen* (1976), když hledal výraz, kterým by mohl popsat replikující se jednotku kulturní informace.²¹ Mem je tedy vlastně kulturní obdobou genu v biologii. Pokud se některý z memů v dané kultuře dlouhodobě udržuje a pokud dostatečně oslabí konkurenční memy, pak se stává normou. V překladaatelství tento jev můžeme pozorovat nejsilněji u překladu Božího slova, kde jsou v některých dobách a místech tyto normy natolik ustáleny, že veškeré překlady založené na jiném memu jsou automaticky považovány za špatné.

Chesterman vypracoval seznam překladaatelských strategií, které jsou podle něj jen však dalším druhem memů. A to proto, že i ony se předávají začínajícím překladaatelům a jsou otevřené úpravám. Tyto strategie se staly hlavním podkladem pro praktickou část této práce.

V následujících kapitolách jsou zpracovány Chestermanovy poznatky na základě nové upravené verze jeho knihy *Memes of Translation, The spread of ideas in translation theory* (2016).

3.1. Představení Andrewa Chestermana

Andrew Chesterman (nar. 1946) je britský teoretik překladu. Vystudoval moderní jazyky na cambridgské Selwyn College a aplikovanou lingvistiku na Edinburské univerzitě. Přestože se zpočátku věnoval především francouzštině a němčině, po ročním pobytu ve Finsku, kde učil angličtinu, se do této země zamiloval natolik, že se rozhodl naučit i finsky. Doktorát pak získal na Univerzitě v Readingu, kde studium zakončil prací zaměřenou na srovnání jeho rodné angličtiny právě s finštinou: *On Definiteness: A Study with Special Reference to English and Finnish*. Tato jeho práce v roce 1991 vyšla díky Cambridge University Press i knižně. Čestný

²¹ DAWKINS, Richard. *Sobecký gen*. Praha: Mladá fronta, 1998, ISBN: 80-204-0730-8, s. 78

doktorát získal v roce 2001 i od copenhagenské obchodní školy. Po dokončení studia se vrátil do Finska, kde žije dodnes.²²

Dlouhodobě působil jako člen výkonné rady Evropského sdružení pro translatologii a také na Helsinské univerzitě, kde od roku 2002 do roku 2010 pracoval jako profesor vícejazyčné komunikace. Za jeho největší dílo je považována kniha *Memes of Translation. The spread of ideas in translation theory*, ze které vychází tato analýza. Nepřímo na ni pak navazuje i další slavná publikace *Can Theory Help Translators?: A Dialogue Between the Ivory Tower and the Wordface*, na které spolupracoval s britskou překladatelkou Emmou Wagner. Ve svých pracích se zaměřuje především na aplikovanou lingvistiku, kontrastivní analýzu, teorii překladu, metodologii výzkumu a memy v překladatelské teorii.²³ Od roku 2008 se pyšní finským Řádem bílé růže – rytíř první třídy.

V roce 2010 odešel do důchodu a rozhodl se věnovat překladům klasických finských děl do angličtiny.²⁴

3.2. Překladatelské strategie

Andrew Chesterman ve své knize *Memes of Translation, The spread of ideas in translation theory* představuje výčet třiceti překladatelských strategií. Málokterá z těchto strategií je však aplikována samostatně. Překladatel tyto přístupy většinou kombinuje a využívá tak větší množství překladatelských strategií v různých oblastech. Chesterman dále upozorňuje, že se vždy jedná o vědomě použité strategie, a nikoliv o důsledek nedbalosti překladatele.

Při tvorbě výčtu těchto překladatelských strategií se Chesterman inspiroval u různých lingvistů a odborníků, největší vliv však přiznává textu *Stylistique comparée du Français et de l'Anglais* (1958) Jean Paul Vinaye a Jean Louis Darbelnet. Ve snaze docílit ideální rovnováhy mezi srozumitelností a účinnou aplikací dospěl k následujícímu rozdělení.

²² CHESTERMAN, Andrew: *How I got into Translation Studies*. In: The Electronic Journal of the Department of English at the University of Helsinki. Volume 4, 2009. [online]. 2009 [cit. 27.6.2019] ISSN 1457-9960 Dostupné na: <https://blogs.helsinki.fi/hes-eng/volumes/volume-4-the-road-to-translation-polkuja-kaantamiseen/how-i-got-into-translation-studies-andrew-chesterman/>

²³ CHESTERMAN, Andrew: *Andrew Chesterman*. In: 375 Humanists, Faculty of Arts, University of Helsinki [online]. 2015 [cit. 27.6.2019] Dostupné na: <http://375humanistia.helsinki.fi/en>

²⁴ CHESTERMAN, Andrew: *How I got into Translation Studies*. In: The Electronic Journal of the Department of English at the University of Helsinki. Volume 4, 2009. [online]. 2009 [cit. 27.6.2019] ISSN 1457-9960 Dostupné na: <https://blogs.helsinki.fi/hes-eng/volumes/volume-4-the-road-to-translation-polkuja-kaantamiseen/how-i-got-into-translation-studies-andrew-chesterman/>

3.2.1. Syntakticko-gramatické strategie

Jako první Chesterman uvádí překladové strategie na úrovni syntakticko-gramatické, které označuje zkratkou „G“. Ty obsahují změny ovlivňující většinou formální stránku textu.

a) Doslovný překlad (G1)

Ve většině překladatelských teorií je tato strategie brána jako výchozí. Označuje překlad věrný; tak blízký původnímu textu, jak to jen gramatika obou jazyků dovoluje.

b) Výpůjčka, kalk (G2)

Tato strategie zahrnuje výpůjčku jednotlivých složek, skladebních dvojic i kombinaci využití cizojazyčného termínu spolu s kalkem. Jako příklad můžeme uvést anglické „flea market“, v češtině jako „bleší trh“, korejsky „pjörük sidžang“. Všechny tyto pojmy jsou odvozené od původně francouzského termínu „marché aux puces“. Tato strategie je často využívána u překladu názvů mezinárodních organizací.

c) Transpozice (G3)

Transpozicí Chesterman označuje změnu slovního druhu. Při překladu z korejštiny do češtiny tento proces můžeme pozorovat např. u citoslovcí, která se v češtině často převádí do slovesné podoby. Využití transpozice doporučoval i Jun při převodu anglických textů do korejštiny.

d) Změna jednotky (G4)

Autorem tohoto termínu (v originále „unit shift“) je John Catford²⁵ a jako jednotlivé jednotky jsou zde chápány tyto strukturní jednotky jazyka: morfém, slovo, fráze, věta (klauze), souvětí a odstavec. Do této kategorie tedy řadíme např. rozdělení souvětí v jazyce originálu do dvou samostatných vět v jazyce překladu.

e) Změna struktury fráze (G5)

Tato strategie zahrnuje změny v rámci jedné fráze. Jedná se tedy např. o změnu čísla či jednoznačnosti u jmen, nebo času, způsobu či osoby u sloves.

²⁵ CATFORD, John: *A Linguistic Theory of Translation*, Oxford: Oxford University Press, 1965, s. 79, ISBN: 0 19 437018 6

f) Změna struktury věty/klauze (G6)

Do této kategorie zahrnuje Chesterman veškeré změny v oblasti slovosledu, dokonavosti, přechod mezi aktivním a pasivním rázem či využití (ne)přechodných sloves.

g) Změna struktury věty/souvětí (G7)

Tyto změny zahrnují především modifikaci vztahů mezi větou hlavní a větami vedlejšími, změny typu vět vedlejších a další změny na úrovni struktury souvětí.

h) Změna koheze (G8)

Překladatelská strategie v podobě změny koheze zahrnuje modifikace odkazování uvnitř textu jako je využívání zájmen, substituce či opakování.

i) Změna úrovně (G9)

Úrovněmi Chesterman označuje rovinu fonologickou, morfologickou, rovinu větné skladby a úroveň lexému. Do této kategorie tedy spadají veškeré změny, během kterých se významová složka některého z výrazů originálu v překladu přesune do jiné úrovně. Jako příklad zde můžeme uvést např. vyjádření zdvořilosti, které v češtině můžeme vyjádřit u slovesa pomocí vykání (tedy v rovině morfologické), při převodu do angličtiny bychom se museli spokojit s využitím slůvka „please“ (úroveň lexému).

j) Změna schématu (G10)

Tato strategie pracuje se změnami v oblasti metrického rytmu, aliterace či opakování. Je proto často využívána při překladu básní. Projevuje se v těchto podobách:

- Schéma původního textu X → schéma překladu X

Překladatel nahradí původní schéma schématem, které je chápáno v zásadě jako totožné.

- Schéma původního textu X → schéma překladu Y

Překladatel nahradí původní schéma obdobným ekvivalentem.

- Schéma původního textu X → schéma překladu Ø

Překladatel původní schéma zcela vynechá. Obdobně můžeme vnímat i vztah „schéma původního textu Ø → schéma překladu X“, kdy překladatel naopak přidává rétorické prvky tam, kde v původním textu nebyly. Tato strategie většinou souvisí s kompenzací nedostatků přecházejících překladů, jak výše naznačuje Levý.

3.2.2. Sémantické strategie

Překladačské strategie sémantické ovlivňují významovou složku překladu a nejčastěji je můžeme pozorovat v rovině lexému. Chesterman je označuje zkratkou „S“.

a) Synonyma (S1)

Při využití této strategie překladatel nevolí zřejmý ekvivalent lexému, ale slovo souznačné.

b) Antonyma (S2)

Pokud překladatel zvolí strategii antonym, musí kromě zvoleného lexému převést do záporu i část původního textu tak, aby jeho ideová složka zůstala zachována.

c) Slova nadřazená, podřazená a souřadná (S3)

Další překladačskou strategií je generalizace (tedy využití slov nadřazených), specifikace (tj. využití slov podřazených) a využití slov souřadných.

d) Protiklady (S4)

Překladatel může strategii využití protikladu aplikovat i u slovesných vyjádření, stejně jako u využití antonym (S2) by však neměl zapomínat na uchování správné ideové hodnoty.

e) Změna abstrakce (S5)

Abstraktnost a konkrétnost jsou dalším prvkem, který může překladatel při své práci využít. Jako příklad Chesterman uvádí srovnání německého „aus aller Welt“ (v češtině bychom mohli použít ekvivalent „z celého světa“) a anglického „from all corners of the globe“ (tj. „z každého koutu planety“), kdy německé vyjádření hodnotí jako abstraktnější.

f) Změna distribuce (S6)

Tato metoda zahrnuje použití komponentů se „shodnou“ významovou složkou u většího či menšího množství prvků. Jedná se o způsob podobný využití nadřazených či podřazených významů slov (S3).

g) Změna důrazu (S7)

Překladačská strategie změny důrazu zahrnuje veškeré manipulace s důrazem – tedy jeho posilování, oslabování i přesun.

h) Parafráze (S8)

Využitím volného přístupu k překladu, vzniká parafráze. Při využití této metody překladatel upouští od významových složek na úrovni lexému v zájmu srozumitelnějšího zprostředkování idejí textu.

i) Změna jednotky s přeneseným významem (S9)

Tato metoda se využívá při překladu metafor a stejně jako u změn schématu (G10) ji můžeme rozdělit do několika podkategorií.

- Jednotka s přeneseným významem v původním textu X → jednotka s přeneseným významem v překladu X

Překladatel volí buď identickou metaforu, jakou nachází v původním textu, metaforu významově podobnou, případně metaforu sémanticky podobnou, avšak odlišnou lexikálně.

- Jednotka s přeneseným významem v původním textu X → jednotka s přeneseným významem v překladu Y

Překladatel zachovává obecné rysy obraznosti, vyjadřuje je však odlišně.

- Jednotka s přeneseným významem v původním textu X → jednotka s přeneseným významem v překladu Ø

Překladatel prvky přeneseného významu zcela vynechává. Stejně jako u změn schématu (G10) se může objevit i obrácená varianta „Jednotka s přeneseným významem v původním textu Ø → jednotka s přeneseným významem v překladu X“, kdy překladatel vyobrazuje prvky přeneseného významu tam, kde v původním textu nebyly.

j) Ostatní sémantické změny (S10)

Poslední kategorie sémantických změn zahrnuje veškeré ostatní sémantické změny jako je např. deixe či změna smyslových vjemů.

3.2.3. Pragmatické strategie

Pokud syntakticko-gramatické strategie upravují formu a sémantické význam, můžeme o pragmatických strategiích říct, že upravují samotné sdělení. Překladatel k těmto strategiím přistupuje většinou v případě, kdy vyhodnotí, že čtenář překladu by neměl z textu stejný ani podobný prožitek jako čtenář originálu. Chesterman tento soubor strategií označuje zkratkou „Pr“.

a) Lokalizace (Pr1)

Tato strategie zahrnuje úpravy především lexikální, kdy překladatel volí mezi lokalizací kulturně specifických pojmů originálu a uvedením nových pojmů do kulturního prostředí překladu.

b) Změna explicitnosti (Pr2)

Jednou z nejčastěji využívaných překladatelských strategií je právě změna explicitnosti, tedy otevřenější nebo naopak skrytější vyjádření jednotky stejného významu.

c) Změna informace (Pr3)

Překladatel buď doplní informaci potřebnou pro čtenáře překladu, která není součástí originálního textu anebo naopak do přeloženého textu nezakomponuje informaci, kterou pro svého nového čtenáře považuje za irrelevantní.

d) Změna interpersonální (Pr4)

Tato strategie zahrnuje změny v oblasti formálnosti, emotivnosti i odbornosti textu a veškeré změny, které působí na vztah mezi přeloženým textem a jeho čtenářem.

e) Změna ilokuční (Pr5)

Jako ilokuční změny označuje Chesterman změnu slovesného způsobu, tedy např. přechod z rozkazu do výzvy, řečnické otázky a přechod mezi přímou a nepřímou řečí.

f) Změna souvislostí (Pr6)

Tato strategie je podobná změně koheze (G8), na rozdíl od ní však pracuje s většími jednotkami. Spadá sem tedy především logické uspořádání informací v celku.

g) Částečný překlad (Pr7)

Za částečný překlad Chesterman považuje nejen sumarizaci, ale např. i transkripci.

h) Změna patrnosti (Pr8)

Jako změnu patrnosti Chesterman označuje jakékoliv prostředky, které narušují plynule se vyvíjející vztah mezi autorem původního textu a čtenářem a poukazují na osobu překladatele. Do této kategorie tedy spadají např. poznámky pod čarou, přidané glosy či vysvětlivky.

i) Transeditace (Pr9)

Za největší překladatelský zásah můžeme považovat transeditaci, při které překladatel ve větším měřítku provádí úpravy na všech úrovních.

j) Ostatní pragmatické změny (Pr10)

Veškeré ostatní estetické a pragmatické změny spadají do této Chestermanovy poslední kategorie.

II. Praktická část

V této části bych nejprve ráda stručně představila srovnávané verze knih a jejich autory. Následovat bude praktická analýza korejského originálu a českého překladu knihy *Básník*, která probíhala na základě překladatelských strategií Andrewa Chestermana.

4. Úvod k praktické části

4.1. Představení autora - I Munjöl

Jihokorejský spisovatel I Munjöl se narodil v Söulu v roce 1948, tedy krátce před vypuknutím korejské války, která v jeho životě sehrála významnou roli. Po dokončení střední školy studoval výuku korejštiny na prestižní Söul tähakkjo, ale studium nedokončil. Přesto později vyučoval korejštinu a korejskou literaturu na Sädžong tähakkjo a v posledních letech působí jako profesor na Hanguk ögugö tähakkjo, kde přednáší světovou literaturu.²⁶

Po dokončení povinné vojenské služby v roce 1976 se zúčastnil několika literárních soutěží. Jako datum jeho spisovatelského debutu se nejčastěji uvádí hned následující rok 1977, kdy se se svou první povídkou *Znáte Nazaré? (Nadžarerül asimnika, 1977)* zúčastnil literární soutěže regionálního deníku města Tägu. O dva roky později v deníku Tong-A ilbo publikoval novelu *Píseň pod pohraniční pevností (Sähagok, 1979)*, která též bývá v některých zdrojích označována za jeho oficiální debut.²⁷ Ve stejném roce vydal I Munjöl svůj první román *Syn člověka (Saramüi adül, 1979)*, který mu kromě *Ceny moderního spisovatele* zajistil i velkou popularitu. V 80. letech se tak rozhodl naplno věnovat kariéře spisovatele a stal se jedním z nejčtenějších domácích autorů. Od té doby vydal přes 30 děl, z nichž ta nejpopulárnější byla přeložena do více než 15 světových jazyků. I Munjölovým nejnovějším počinem je román *Fuga 80. let (Tunčukok 80 njöndä, 2017-2018)*, publikovaná na pokračování v deníku Tong-A ilbo.

Mezi jeho nejvýznamnější a nepřekládanější díla patří kromě zde rozebíraného románu *Básník (Siin, 1991)* novely *Zima toho roku (Kühä kjöul, 1980)*, *Filónovo prase (Pchillonüi twädži, 1980)* či *Ostrov anonymity (Ingmjöngüi söm, 1982)* a především romány *Syn člověka (Saramüi adül, 1979)*, *Portrét mláde (Čölmün narüi čchosang, 1981)*, *Ať žije císař! (Hwangdžerül ühajö, 1982)*, *Zlatý ptáček (Kümsidžo, 1983)*, *Náš pokřivený hrdina (Uridürüi ilgürödžin jöngung, 1984)*, *Doba hrdinů (Jöngung sidä, 1984)* a *Hranice (Pjöngjöng, 1989)*.

Jak je z tohoto výpisu zřejmé, největší popularitě se těší I Munjölova díla z 80. let. Podle rozboru v bakalářské práci Nikol Pražákové je tak z velké části proto, že se v tomto období prostřednictvím literatury vyrovnával se svým osobním traumatem. I Munjölův otec se během studií v sousedním Japonsku ztotožnil s idejemi komunistického režimu a později v době

²⁶ I Munjöl. Dostupné na: <https://namu.wiki/w/%EC%9D%B4%EB%AC%B8%EC%97%B4>

²⁷ PRAŽÁKOVÁ, Nikol: *I Mun-jölova topoi*. Praha, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta.

Korejské války přeběhl do KĽDR. Toto jeho rozhodnutí mělo na I Munjōla a jeho život na jihu významný dopad. Sám I Munjōl v jednom z rozhovorů událost popsal takto: „[Otec] zamlada studoval v Japonsku, kde se z něj stal stoupenec komunistického hnutí. Když potom severokorejská armáda obsadila část jižní Koreje, začal se politicky angažovat na jejich straně. A když se vojáci Severní Koreje museli stáhnout, odešel s nimi, protože jinak by to pro něj znamenalo obvinění z vlastizrady a trest smrti.”²⁸ Tato osobní zkušenost se v I Munjōlových raných dílech projevuje často opakovaným motivem kolektivní viny. Stejně jako byla I Munjōlova rodina trestána za politické rozhodnutí jeho otce, čelí i literární hrdinové jeho knih následkům rozhodnutí svých předků. V pozdějších dílech se autor snaží soustředit i na další témata, zdá se však, že v jejich zpracování již není tak úspěšný.

I Munjōl přesto zůstává uznávaným spisovatelem, který se může pyšnit celou řadou cen. Jako první ocenění obdržel v roce 1979 již zmiňovanou *Cenu moderního spisovatele* za svůj první román *Syn člověka*. V roce 1982 následovala *Literární cena Korejské republiky* za román *At' žije císař!* a *Literární cena (spisovatele Kim) Tongina* za román *Zlatý ptáček*. Novela *Náš pokřivený hrdina* v roce 1987 I Munjōlovi zajistila *I Sangovu literární cenu* a v roce 1999 byl za své dosavadní dílo oceněn *Uměleckou cenou Hoam*. Z jeho novějších počinů byl zatím oceněn jen román *Litevka (Ritchuania jōin, 2011)* a to *Literární cenou (spisovatele Kim) Tongni a (básníka Pak) Mokwōla*, kterou I Munjōl obdržel v roce 2012.²⁹

Kromě románu *Básník* byla do češtiny přeložena i povídka *Filónovo prase*, která je součástí antologie korejské prózy s názvem *Lod' pokladů*. Tato kniha vyšla v roce 2012 díky nakladatelství Nová vlna.

4.2. Představení překladatelky – Miriam Löwensteinová

Miriam Löwensteinová vystudovala na filosofické fakultě Karlovy univerzity obory koreanistika a rusistika. Zabývá se především korejskou literaturou, kulturou a historií. Svou disertační práci věnovala korejskému románu Kuunmong: *Kim Man-džungův Kuunmong – Sen devíti z oblaků. Analýza korejského středověkého románu v kontextu tzv. staré prózy* a v habilitační práci, která jí zajistila titul docentky v oboru Teorie a literatury zemí Asie a Afriky, zpracovává *Historická vyprávění z doby Tří království a Sjedené Silly*. Od roku 1993 působí

²⁸ KUČERA, Štěpán: *Korejský spisovatel I Munjol přijel do Prahy na Svět knihy: Mým tématem je vina*. In: Novinky.cz [online]. 4.6.2015 [cit. 11.5.2019]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/salon/371296-korejsky-spisovatel-i-munjol-prijel-do-prahy-na-svet-knihy-mym-tematem-je-vina.html>

²⁹ I Munjōl. <https://ko.wikipedia.org/wiki/%EC%9D%B4%EB%AC%B8%EC%97%B4>

na Ústavu Dálného východu filosofické fakulty Karlovy univerzity, kde vede odborné přednášky pro studenty koreanistiky a to se zaměřením právě na literaturu a historii. V současné době působí také jako zástupkyně ředitelky Ústavu.

Literatuře se Miriam Löwensteinová věnuje nejen z teoretického hlediska, ale i prakticky. Je autorkou např. *Dějiny moderní korejské literatury* (1998), *Slovníku korejské literatury* (2007) či spoluautorkou *Studii z dějin starší korejské literatury* (2006). Laická veřejnost pak nejvíce ocenila její humorně laděné zápisky v knize *V Koreji se Korejcům nevyhneme* (2010).

Kromě vlastních publikací se věnuje také překladům z korejštiny, kterých v češtině publikovala již téměř dvě desítky. Podílela se např. na překladu povídek zveřejněných v analogiích *Lod' pokladů* (2012) či *Chci se stát kočkou* (2016), dále je autorkou překladů románů *Setkání* (2013) a *Ta druhá strana života* (2015), které vyšly ve stejné edici jako *Básník* (2014) a v neposlední řadě přebásnila do češtiny i tři sbírky korejského básníka Ko Ůna a *Básně Kima Klobouka* (2009). Světovou pozornost si získal český překlad korejské kroniky *Samguk jusa: nepominutelné události Tří království* (2012), za který spolu s kolegou Markem Zemánkem obdržela v roce 2013 korejskou *Státní cenu za nejlepší překlad korejské literatury v zahraničí*.³⁰

4.3. Představení knihy *Básník*

Kniha *Básník* korejského spisovatele I Munjŏla vyšla poprvé v originálním znění v roce 1991 a je považována za autorovo dosud nejzdařilejší dílo, alespoň co se týče ohlasu v zahraničí. Ve své práci budu však pracovat s výtiskem z roku 1994 nakladatelství Tungdži, který mi za účelem zpracování této analýzy laskavě zapůjčila přímo překladatelka románu. Právě toto vydání totiž sloužilo jako předloha k českému překladu. V češtině byla kniha publikována v roce 2014, v edici *Současná světová próza* nakladatelství Argo.

Originální obálka knihy evokuje historické prostředí jejího děje. Na zažloutlém pozadí je na levé straně čínskými znaky napsán název knihy, směrem k pravé straně obálky pak následuje korejský nápis *Ingan salmŭi kipchi morŭl simjŏnŭl čhadžakanŭn čisiginŭi konŏ!*, který bychom mohli přeložit jako *Utrpení intelektuála zkoumajícího hlubokou propast lidského života*. Následuje jméno autora a informace o literárním druhu díla. V tomto případě slůvko *čangpchjŏnsosŏl*, které bychom mohli přeložit jako *román*. Vše je zapsáno čínskými znaky a

³⁰ Velvyslanectví České republiky v Soulu, 2018 [online] *Česká kultura v Korejské republice v roce 2013*.

14.2.2014. 26.2.2018. [cit. 19.5.2019]. Dostupné na:

https://www.mzv.cz/seoul/cz/zpravy_a_udalosti/x2018_02_22/ceska_kultura_v_korejske_republice_v.html

svisle, tak, jak bývalo v době, ve které se příběh odehrává, zvykem. Z pravého spodního rohu pak vystupuje jednoduchý obrázek mužské postavy v tradičním oděvu. V českém prostředí byla obálka přizpůsobena edici, ve které vyšla. V horní části tak najdeme název knihy, autora a označení edice, do které kniha patří. Zbytek obálky pak pokrývá do modra laděný obraz s přírodním motivem ve stylu tradiční korejské malby.

Členění knihy do krátkých kapitol zůstalo zachováno a podobné zůstalo i vizuální zpracování vnitřku knihy. Ovšem zatímco v českém vydání se téměř okamžitě dostáváme do děje, v korejském originále mu předchází krátká předmluva určená k dotisku a také předmluva, která se nacházela už u prvního vydání. Rozdíly můžeme pozorovat i u doslovu. U korejského výtisku najdeme doslov s poetickým názvem *Sŏrhwaŭi segjewa sosŏrŭi segje – I Munjŏrŭi Siin*, což bychom mohli přeložit jako *Svět legendy, svět románu – I Munjŏlŭv Básník*. Jeho autorem je korejský literární kritik I Tongha. Tento doslov nebyl u české verze přeložen. Důvodem bylo pravděpodobně jeho jasné zaměření na korejského čtenáře, jehož znalosti a povědomí o pojednávaném období a hlavní postavě příběhu jsou mnohem širší a hlubší, než bychom čekali u průměrného českého čtenáře této knihy. Doslov k českému překladu tedy napsala přímo překladatelka docentka Miriam Löwensteinová a zacílila jej na české čtenáře, kteří o korejské historii, literatuře a mýtech většinou mnoho nevědí. Doslov české verze má název přímočařejší: *I Munjolŭv Básník* a jeho rozdělení je pak následující: *Kim Sakkat a I Munjol, I Munjol a historický román, Kim Pjongjon, Kim Sakkat a ti druzí a Román v esejích?*.

5. Translatologická analýza

V následující části je zpracována analýza překladu 31. kapitoly, ve které se s použitím strategií Andrew Chestermana snažím poodhalit proces, který vedl k výsledné podobě přeloženého textu. Tuto kapitolu jsem v rovinách, které Chesterman zkoumá, vyhodnotila jako dostatečně různorodou a byla vybrána po konzultaci s překladatelkou.

Podrobným zkoumáním jednotlivých vět se zde snažím pojmenovat změny, které jsou mezi jednotlivými verzemi znatelné a roztrdit je do jedné z následujících skupin: syntakticko-gramatické, sémantické a pragmatické.

Vzhledem k odlišné morfologické typologii korejštiny a češtiny³¹ je zde úmyslně opomíjena strategie G9 (změna úrovně) a větší část strategie G4 (změna jednotky), které se vyskytují u tak velkého množství slov, že by jejich neustálé zmiňování působilo spíše rušivě. Stejně tak přistupuji k hodnocení změny slovosledu. V práci se tedy soustředím na změny, ke kterým nemuselo dojít již z důvodu pouhé změny jazyka a jeho struktury.

Stejně tak zde není hodnocena změna interpunkčních znamének, pokud ovšem přímo nesouvisí se změnou slovesného způsobu. Tato analýza nemá za cíl odhalit veškeré změny, ke kterým při překladu došlo, ale poukázat na ty nejvýznamnější z nich a případně osvětlit, co k nim vedlo.

V praktické části této práce je vždy nejprve uvedena část textu v původním znění, tedy v korejštině. Následuje její český překlad, výčet použitých strategií a stručný rozbor.

³¹ Zatímco čeština se řadí k flektivnímu typu a funguje tedy především na základě skloňování a časování, korejština, jakožto jazyk aglutinační, využívá pro vyjádření gramatických funkcí množství afixů.

- 시인이 길을 간다.

Básník jde po cestě.

Použité strategie: G1

První věta je přeložena doslovně (G1).

- 사람의 자취 끊어진 그윽한 산길을 시인이 휘얼힐 간다.

Lehkými a rychlými kroky kráčí po tiché horské cestě. Bez konce, beze stop po lidech.

Použité strategie: G3, G4, G10, S5, S6

Věta následující však již byla pro překlad komplikovanější. Význam citoslovce „휘얼“, uvedeného v prodloužené variantě „휘얼“, vyjadřující pokojný pohyb ptáků na obloze, byl v češtině převeden do vyjádření „lehkými a rychlými kroky“ (G3, S5). Právě prodloužení zmiňovaného citoslovce však evokuje spíše pozvolnou než rychlou chůzi. Lehkost a volnost letu ptáků na obloze se odrazila i v následující větě. Korejské spojení „사람의 자취 끊어진“ bylo v českém překladu, pravděpodobně z důvodu zachování rytmu a plynulosti, vyjádřeno samostatnou větou „Bez konce, beze stop po lidech.“ (G4). Začátek této věty („bez konce“) v korejském originálu v doslovném znění nenajdeme, proto se domnívám, že se jedná o další dokreslení významu obtížně přeložitelného citoslovce „휘얼“ (S6). Rytmickou a estetickou stránku vyjádřenou v korejštině opakováním „시인이 간다“ v prvních dvou větách, zachovává překladatelka opakováním slova „cesta“ na konci vět (G10).

- 바람이 불 때는 바람에 밀리듯이, 구름이 흐를 때는 구름 따라 흐르듯이,
들꽃을 만나면 들꽃 찾아 나선 듯이, 산새가 울면 산새에 불려온 듯이.

Když zafouká vítr, jako by se zrodil z větru, když se obloha zatáhne mraky, jako by je následoval, když spatří divoké květiny, jako by je hledal, když zazpívá pták, jako by ho volal.

Použité strategie: G8, S5, S10, Pr3

Tato věta je přeložena téměř doslovně. Největší rozdíl pozorujeme v první části, kdy překladatelka zvolila poetičtější a abstraktnější způsob vyjádření „jako by se zrodil z větru“ oproti původnímu vyjádření „바람에 밀리듯이“ (S5). Dále bylo v českém překladu přidáno slovo „obloha“, které pro českého čtenáře vhodně dokresluje význam věty (Pr3) a sloveso „만나다“ bylo v češtině převedeno jako zrakový vjem, tedy „spatřit“ (S10). Dále můžeme pozorovat záměnu druhého použití jmen „바람“, „구름“, „들꽃“ a „산새“ za odpovídající zájmena (G8). Korejšťina zájmena v takovýchto vyjádřeních příliš často nevyužívá, v češtině by však opakované použití jmen mohlo působit na čtenáře rušivě.

- 그는 긴 세월을 허비해 두 개의 상반된 세계와 인식을 거쳐 왔다.

Strávil dvě dlouhá období svého života v protikladných světech života a myslí.

Použité strategie: S3, S6

Význam slovesa „허비해“ byl pravděpodobně propojen se závěrečným „거쳐 왔다“, které však vyznačuje větší míru lítosti nad takto stráveným časem, než pouhé české „Strávil“ (S3, S6).

- 쓸쓸하고 슬퍼 오히려 아름답게 보이는 유년과 불 같은 젊은 날의 태반을
바쳐 먼저 그가 건너야 했던 것은 긍정과 시인(是認)과 보수(保守)의
세계였고 그 인식이었다.

Nejprve musel ve svém dětství projít světem, kterému vládla dogmata, jejich akceptování a konzervatismus. Na svůj dětský svět teď pohlížel jako na krásný, ne jako na dobu osamění a smutku. To neplatilo o velké části jeho angažovaného mládí.

Použité strategie: G3, G4, G6, G7, S5, Pr2, Pr6

V této části byla jasně změněna stavba věty. Jedna korejská věta byla rozdělena do tří českých (G4) a ani jejich pořadí neodpovídá struktuře korejské věty (G7, Pr6). Úvod korejské věty „쓸쓸하고 슬퍼 오히려 아름답게 보이는 유년“ byl vyjádřen samostatnou větou „Na svůj dětský svět teď pohlížel jako na krásný, ne jako na dobu osamění a smutku.“ a kromě nutného přidání přísudku, zde byl upraven i slovosled (G6) a význam korejského „아름답게“ byl v češtině vyjádřen přídavným jménem „krásný“ (G3). Následující část „불 같은 젊은 날의“ byla převedena do další samostatné věty „To neplatilo o velké části jeho angažovaného mládí.“, která je pojata jako reakce na hlavní sdělení v češtině vyjádřené první z trojice samostatných vět. Výběr tohoto sdělení jako úvodní věty nového odstavce dalo na větu důraz, který by se doslovným překladem ztratil. Zároveň tak zde byla upřednostněna srozumitelnost.

- 그 세계에서의 삶은 이겨 살아 남고 이룩하고 누리는 것이 본모습으로 상정(想定)되어 있었으며, 인식의 주류는 '지금' 이루어지는 것은 모두 옳으며 '여기' 있는 것은 모두 존중되고 유지되어야 한다는 것이었다.

Tento svět byl světem trvalosti, přežití, úspěchu, ale i zábavy. Hlavně však přinášel přesvědčení, že cokoliv se děje teď, je zcela správně, a to, co existuje tam, musí být nezbytně zachováno a respektováno.

Použité strategie: G3, G4, Pr2

Stejně jako u předchozí korejské věty, byla i tato v českém překladu rozdělena do dvou (G4). Sémantická složka slovesa „상정되어“ byla zmírněna a v českém překladu nám tak vymizel prvek předpokládání v ní obsažený (Pr2). V první větě navíc pozorujeme přesun významu ze slovesných vyjádření v korejštině k podstatným jménům v češtině (G3).

- 그러나 그의 일생을 인도한 일탈의 별은 그를 그 같은 세계와 인식 속에 안주할 수 있도록 놓아 두지는 않았다.

Ale hvězda jinakosti, která řídila jeho osud, ho nenechala uspokojit se takovým světem a takovými cestami.

Použité strategie: G4, G5, S5, Pr2

V první části této věty je výrazněji změněn slovosled (G4), což je dáno gramatickými pravidly obou jazyků. Je zde také mírně posunut význam úvodní fráze, kdy se z „일생을 인도한“, v českém překladu stává z gramatického i sémantického hlediska aktivnější „řídila osud“ (G5, S5). V druhé části věty se pak obdobně ze slova „인식“ stává konkrétnější vyjádření „cesta“ (S5, Pr2). Tento překlad se pak opětovně objevuje i dále v textu.

- 그의 젊음도 스산하게 저물어갈 무렵 새로운 세계와 인식이 뒤틀린 운명에 피 흘리던 그의 영혼을 사로잡았다.

Když se jeho mládí chýlilo ke konci, osudem zmítanou krvácející duši pohltil nový svět a nové cesty.

Použité strategie: G3, G6, G8, S5, Pr4

Začátek této věty byl v české verzi vyjádřen přímočařeji než v korejském originále (S5). Tuto změnu můžeme pozorovat především porovnáme-li korejské vyjádření „스산하게 저물어갈“ s českým „chýlilo (se) ke konci“ (G3). Zatímco korejský výraz je poměrně abstraktní a poetický, české vyjádření je přímé až nekompromisní, a ačkoliv předává stejnou informaci jeho působení na čtenáře je mírně odlišné (Pr4). V druhé části věty se nejvíce změnil projevilo kolem spojení „뒤틀린 운명에“ v češtině vyjádřeného slovy „osudem zmítanou“, kdy se osud popisující „뒤틀린“ v českém překladu mění na sloveso na slovo osud reagující, „zmítanou“ (G6). V českém překladu také chybí druhé použití zájmena „그의“ (G8).

- 억눌리고 빼앗기고 괴로움 속에 던져진 시간을 때워야 하는 목숨들의 세계와 '지금' 이루어지고 있는 일은 모두가 틀렸으며 그리고, '여기' 있는 것은 모두가 부서져 거듭나야 한다는 인식이 바로 그것이었다.

Musel dojít k poznání, že svět, ve kterém lidské bytosti žijí a jsou nuceny se podrobit útlaku, deprivaci a utrpení, tedy *ted'*, je nutně falešný a špatný. Proto to, co existuje *tam*, musí být jednou zničeno, aby se to zrodilo znovu.

Použité strategie: G3, G4, G6, G7, S3, S5, S7, Pr3

Hlavním zásahem v překladu této věty bylo na prvním pohled její rozdělení (G4). Podobně výrazně však můžeme vnímat i změnu z „부서져 거듭나야 한다는“ na „musí být jednou zničeno, aby se to zrodilo znovu“. Zde nebyla jen vytvořena nová vedlejší věta, ale její napojení na předchozí text se od originálu také mírně odlišuje (G7). Zatímco v korejštině je zdůrazněna nutnost procesu zničení a znovuzrození rovnoměrně, v češtině byl důraz převeden na zničení za účelem možnosti znovuzrození (S7). Místo informace o tom, že musí dojít ke zničení a znovuzrození všeho, co existuje *tam*, je navíc českému čtenáři sděleno pouze, že se tak jednou musí stát (Pr3).

Na závěr bych zde ráda zmínila i změny v první části věty, u které bychom díky množství použitých strategií mohli mluvit téměř o parafrázování (S8). Slovosled věty je zcela pozměněn a opět zde narážíme na vznik nového vztahu, tentokrát vyjádřeného pomocí úvodního slova přidané jednotky „tedy“ (G6, G7). Slovesné tvary „억눌리고“ a „빼앗기고“ jsou v češtině převedeny do sémanticky blízké, ne však zcela totožné jmenné podoby „útlaku, deprivaci“ a za zmínku stojí také převod výrazu „목숨들“ jako „lidské bytosti“ (G3, S3, S5).

- 그는 어두워 더 치열한 열정으로 그 새로운 세계와 인식의 자신을 내던졌다.

S temným a ještě vášnivějším zápalem se ponořil do nového světa a jeho idejí.

Použité strategie: G3, G8, S1, S10

V této větě k žádným větším zásahům nedošlo. Můžeme pozorovat mírný sémantický posun u použitých sloves, kdy je „내던졌다“ přeloženo jako „ponořil“ (S10). Dála byla v českém

překladu vynechána obě zájmena (G8). Zatímco v případě „그는“ tuto absenci zdárně kompenzuje tvar slovesa, ukazovací „그“ by mohlo být jednoduše převedeno jako „tohoto“. Rozdíl ve finální prezentaci je však dle mého názoru zanedbatelný. Pozoruhodný a velmi nápaditý je převod korejského „치열한 열정“ na spojení „vášnivějším zápallem“. Sémantická složka kvalitativního slovesa (resp. přídavného jména) a jména podstatného je zde fakticky vyměněna (G3). Zmínit můžeme také slovo „인식“ doposud překládané jako „cesta“, které se zde objevuje ve tvaru „idejí“ (S1).

- 하지만 그 또한 그 안에서 늙어갈 만한 세계도 그 믿음 속에서 죽어갈 수 있는 인식도 아니었다.

Nebyl to vůbec svět, ve kterém by se dalo slušně zestárnout, nebo ideje, které by dovolily zemřít s vírou.

Použité strategie: G8, Pr3

V této větě pozorujeme jen drobné změny a to především přímo na jejím začátku, kdy je úvodní „하지만 그 또한“ v českém překladu zcela vynecháno (Pr3). Opětovně zde také zůstala nepřeložena všechna ukazovací zájmena „그“ (G8).

- 그늘 없는 양지가 어디 있고 속 없는 겉, 뒤, 없는 앞이 어디 있는가.

Ale zkuste hledat slunce bez stínu, vnější mimo vnitřního, přední bez zadního.

Použité strategie: S10, Pr4, Pr5

I tato věta je přeložena téměř doslovně. Jediný rozdíl můžeme spatřovat v pojetí této řečnické otázky, resp. výzvy. Zatímco korejská věta „어디 있는가“ pouze stroze konstatuje a naznačuje nereálnost situace, český překlad navazuje se čtenářem bližší kontakt a slovy „ale zkuste hledat“ jej vyzývá přímo k akci (S10, Pr4, Pr5).

- 세계도 인식도 겹이었고, 그 시비는 „지금“과 „여기“에서의 하염없는 노래에 지나지 않았다.

Svět i cesty myslí existují v páru a spory o tom, co je dobré a co špatné teď a tam, jsou ohraná písnička.

Použité strategie: G4, G9, S4, S10, Pr2

Aby překlad zajistil plynulejší návaznost a přirozenost textu, byl zde mírně posunut význam slova „겹“. Ačkoliv je jeho slovníkový překlad „vrstva“, v textu se skrývá pod vyjádřením „v páru“ a navazuje tak na výčet protikladných dvojic z věty předchozí (S10, Pr2). Jako největší překladatelský oříšek se však v této větě jeví slovo „시비“, které muselo být v češtině opsáno dlouhým vyjádřením „spory o tom, co je dobré a co špatné“ (G4, G9). Také konec věty, v korejštině vyjádřen pomocí negativního „지나지 않았다“, byl mírně poupraven a v češtině byl tentýž význam popsán kladným výrazem „jsou“ (S4).

- 그 뒤 그는 한동안 적막 같은 양비(兩非)와 양시(兩是)의 세월을 보냈다.

Nějakou dobu strávil příšerné chvíle debatami nad tím, co je dobré a co špatné.

Použité strategie: S10, Pr1

Zatímco výraz „적막“ klade důraz na osamělost, v českém překladu byl zvolen výraz „příšerné“, které má sémanticky širší záběr (S10). Těžko uchopitelné výrazy „양비“ a „양시“ byly popsány slovy „co je dobré a co špatné“ (Pr1).

- 때로는 우주와 인생을 다 이해한 것처럼 그 두 상반된 세계와 인식을 한꺼번에 꾸짖었고, 때로는 그 둘을 아울러 껴안고 아파하며 뒹굴었다.

Někdy proklínal ty dva protipóly světa a myslí, jako by jejich spojením mohl dospět k úplnému pochopení vesmíru a života, někdy je zase s bolestí přijal do své náruče a hluboce trpěl.

Použité strategie: S1, S5, S7, Pr2, Pr3

V překladu této věty proběhlo jen pár větších změn. První z nich je převod korejského vyjádření „우주와 인생을 다 이해한 것처럼“ jako „jako by jejich spojením mohl dospět k úplnému pochopení vesmíru a života“. Zatímco korejský text odkazuje sloveso pochopit do minulosti, v češtině bylo převedeno do tvaru nejisté budoucnosti (Pr3). Další změnou je explicitnější a důraznější vyjádření jak u slovesa „꾸짖었고“, tak u spojení „껴안고 아파하며 뒹굴었다“ (S7, Pr2). U druhého zmiňovaného příkladu je v korejském originále problematické především slovo „뒹굴었다“ značící kolébavý pohyb, které se v češtině nabízí jako zdůraznění buď pro objetí nebo pocit bolesti. Překladatelka zde zvolila důraz na bolest vyjádřený dodatkem „a hluboce trpěl“. Předcházející objetí v korejštině stručně vyjádřené slovem „껴안고“ je v českém překladu rozepsáno konkrétněji a poetičtěji jako „přijal do své náruče“ (S5). Neměli bychom opomenout ani v pořadí již třetí český výraz pro slovo „인식“, které se po překladech „cesta“ a „ideje“ objevuje v textu jako „mysl“ (S1).

- 하지만 그가 가진 것은 답이 아니었으므로 스스로도 막막했으며, 두 세계와 인식은 너무도 완강하게 등을 돌려 그는 외로웠다.

Ale dokud neměl konečnou odpověď, zůstával sám jako vyhoštěný. Oba světy se k němu obracely zády tak úporně, že se cítil ztracený.

Použité strategie: G4, G7, S10, Pr2

Hlavní změnou v překladu této věty je kromě jejího rozdělení změna vztahu mezi jednotlivými klauzemi (G4, G7). Zatímco v korejštině jsou ve vztahu příčinném vyjádřené koncovkou u slovesa „아니었으므로“, v češtině je slovem „dokud“ vyjádřen vztah podmínkový. Mírný sémantický posun můžeme pozorovat u slovesa „외로웠다“ přeloženého jako „cítil ztracený“ a fráze „스스로 막막했으며“ přeložené jako „zůstával sám jako vyhoštěný“ (S10, Pr2).

- 극단으로 대립되어 있는 두 세계와 인식 사이에서 중용이나 조화를 추구함은 시비의 끝이 아니라 시작이었다.

Potřeba usmíření a harmonie mezi nimi, tak diametrálně odlišnými, neznamenal konec sporu, ale jeho počátek.

Použité strategie: G5, G6, S3, Pr2, Pr3

V této větě se opětovně objevuje obtížně přeložitelný výraz „시비“, který je tentokrát přeložen stručněji, pouze jako „spor“ (S3, Pr2, Pr3). Původní sémantická hodnota se zde prakticky vytrácí a překladatelka pravděpodobně předpokládá, že český čtenář z kontextu pochopí, k jakému sporu tato věta odkazuje. Za zmínku stojí také překlad spojení „극단으로 대립되어 있는“ jako „tak diametrálně odlišnými“, kde můžeme pozorovat přesun od korejského aktivního pojetí souboje dvou světů a idejí k českému pasivnímu konstatování. (G5, G6)

- 양비일 때는 어김없이 양쪽 모두가 적이 되면서도 양시일 때는 모두가 벗이 되어 주지 않았다.

Když převážila špatná strana, nevyhnutelně se obě staly smrtelnými nepřáteli. Ale nestaly se přáteli ani ve chvíli, kdy měla navrch ta dobrá.

Použité strategie: G4, S3, Pr1

Tato věta byla rozdělena na dvě části a opět se v ní vyskytují těžko uchopitelné termíny „양비“ a „양시“ (G4). Tentokrát byly vyjádřeny v přímočařejší formě „špatná strana“ a „dobrá strana“ (S3, Pr1).

- 그러다가 그가 새로운 기대로 찾아 나선 것이 자연이었다.

Nová očekávání v něm probudila příroda.

Použité strategie: G6, S7, Pr3, Pr4

Zatímco korejská věta dává otevřený důraz na slovo příroda, v češtině je věta v tomto ohledu vyrovnaná a nezdůrazňuje žádnou ze svých složek (S7). Změnu můžeme pozorovat i u překladu slovesného výrazu „찾아 나선“, který je v češtině vyjádřen slovem „probudila“. Zatímco v korejském podání je činitelem děje „그가“, tedy „on“, v češtině se tato funkce přesunula na slovo „příroda“ (G6, Pr4). Odpadl také výraz „그러다가“, který v původním textu slouží k plynulejšímu napojení na předcházející větu (Pr3).

- 그의 적막함은 결국 사람들의 시비에 끼여든 데서 비롯되었음을 깨닫고 사람들의 마을과 저잣거리를, 어느 쪽이든 편이 되지 않으면 허전하고 불안해 못 견뎌하는 그들의 의식을 벗어났다.

Pochopil, že jeho osamělost má původ v tom, že se nechal zavléct do světských sporů. Odvrátil se tedy od měst a trhů, osvobodil se od jejich myšlení, od lidí, kteří se cítili nejistí a nesnesitelně prázdní, pokud nevolili jednu ze dvou stran.

Použité strategie: G3, G4, G6, G7, S3, S7, Pr2

Toto dlouhé souvětí bylo v české verzi rozděleno do dvou samostatných vět a jejich vzájemný vztah byl pomocí slova „tedy“ mírně posunut (G4, G7). Opětovně narážíme také na problematický výraz „시비“, tentokrát v podobě „사람들의 시비에“ přeloženého jako „světských sporů“ (S3, Pr2). Pozorujeme tedy, že se v textu ustálil zjednodušený překlad „spor“. Na konci věty narážíme také na spojení „허전하고 불안해 못 견뎌하는“ přeloženého jako „cítili nejistí a nesnesitelně prázdní“, kde se ona nesnesitelnost v korejštině vyjádřená slovem „견뎌하는“ přesouvá od pocitu nejistoty k pocitu prázdnoty (G3, S7). Mění se také původní pasivní ráz jednotky (G6).

- 그것은 또한 세상의 시비에 상처입고 비틀거리는 그의 시를 위한
떠남이기도 했다.

Znamenalo to také návrat k poezii, která utrpěla mnoho ran od světa dobra a zla a která se mezi nimi nerozhodně potácela. / Tento odklon zvolil i kvůli svým básním

Použité strategie: G6, G8, S7, S10, Pr2, Pr3

Struktura této věty je pozměněna. Zatímco v korejštině díky závěrečnému „떠남이기도 했다“ odkazuje na větu přechozí a zdůrazňuje odpoutání od zmiňovaných nešvarů společnosti, návaznost českého překladu pozorujeme jen u slova „také“. (G6, S7, S10) Důraz je navíc převeden k návratu k poezii, který z korejského textu vyplývá pouze náznakově (S7, Pr3). V přeložené verzi je vynecháno zájmeno „그의“ a opětovně zde narážíme také na problematický výraz „시비“, tentokrát ve spojení „세상의 시비에“ převedeného jako „světa dobra a zla“ (G8, Pr2).

- 오래된 지혜는 모든 앎 모든 참됨 모든 거룩함의 원형으로 곧잘 자연을
암시해 왔다.

Stará moudrost se většinou odvíjela od myšlenky, že jen ze spojení s přírodou vznikají prvotní formy všeho vědění, krásy, pravdy a posvátnosti.

Použité strategie: G6, S5, Pr2, Pr3

V případě této věty je česká verze obsáhlejší a konkrétnější. Původní korejské vyjádření „원형으로 곧잘 자연을“ bylo do češtiny převedeno jako „ze spojení s přírodou vznikají prvotní formy“ a právě slovem „spojení“ se český překlad obohatil (S5, Pr2, Pr3). Také překlad slovesa „암시해 왔다“ jako „se odvíjela“ není doslovný a vykazuje známky změn v aktivitě děje (G6, Pr2). V české větě je navíc ve výčtu prvotních forem i krása, o které se v originálním textu dozvídáme až z další věty (Pr3).

- 실은 그도 그러한 옛 지혜를 따라 앎을 길렀고 아름다움과 참됨과 거룩함을
그렇지 못한 것들과 분별해 왔으며 시에서는 진작부터 그 흥내를 내기도
했다.

I on následoval tuto starou moudrost a načerpal z ní své vědění. Ostatně ve svých básních od samého počátku rozlišoval krásu, opravdovost a posvátnost.

Použité strategie: G4, S6, Pr2, Pr3

Tato věta byla v českém překladu rozdělena do dvou samostatných vět (G4). V překladu zcela zmizel dovětek „그 흥내를 내기도 했다“, jehož význam byl částečně sloučen s předcházejícím „분별해 왔으며“ (S6, Pr3). Podobně byl význam sloučen i u popisu „아름다움과 참됨과 거룩함을 그렇지 못한 것들과“, kde se překladatelka rozhodla vyjádřený zápor skrýt, ve výsledné formě tedy jako stručné „rozlišoval krásu, opravdovost a posvátnost“ (S6, Pr2).

- 하지만 그때는 아직 자연에 이르는 오래된 길인 관조(觀照)라든가
자기침잠(自己沈簪)에 이르지 못하고 있었다.

Nicméně v té době ještě nedosáhl toho stupně vhledu nebo ponoření do sebe, které tvořilo základ staré cesty vedoucí k přírodě.

Použité strategie: G5, S6, Pr3

Těžko uchopitelné pojmy „관조“ a „자기침잠“ dokreslené v původním textu i o svou podobu v čínských znacích byly do češtiny přeloženy jako „stupně vhledu nebo ponoření do sebe“ (G5, S6, Pr3). Podobně je v druhé části českého překladu přidáno slovo „základ“ (Pr3).

- 그런데 이제는 아니었다.

Ted' to však bylo jiné.

Použité strategie: S4

Tato věta je přeložena téměř doslovně, jedinou drobnou změnou je zde přechod z negativního „아니었다“ k pozitivnímu „bylo jiné“.

- 반복학습에 의해 강요된 전범(典範)으로서의 자연이 아니라 내면의 절실한 요구에 따른, 모든 가치의 이상태(理想態)로서의 자연 속을 그는 추구하며 헤매는 중이었다.

Zkoumal a těžil samotnou hloubku přírody, ne její zákonitosti, které tvoří povinné objekty neustálého studia, ale přírodu jako ideální vzor všech hodnot, která odpovídá nejzákladnějším potřebám vnitřního světa.

Použité strategie: G7, S10, Pr6

Tato věta je po lexikální stránce přeložena téměř doslovně, výrazně se však změnilo pořadí jednotlivých jejích klauzí (G7, Pr6). Slovesné zakončení „추구하며 헤매는“, které naznačuje zdoluhavé pátrání bylo přeloženo jako „zkoumal a těžil“ (S10).

- 그와 그의 시가 아울러 이르려 했고 종당에는 아마도 이른것으로 보이는 자연에의 귀일(歸一) 내지 합일과는 여전히 멀었지만, 공리적 효용에서 점차 떠나고 있다는 점에서는 이전의 경험과는 또다른 세계와 인식으로 접어들고 있는 셈이었다.

Přestože tato jednota či shoda s přírodou, kterou se on a jeho básně snažili dosáhnout a nakonec jí asi dosáhli, byla tou dobou ještě hodně daleko, vstoupil do světa a cest poznání velmi odlišných od jeho předchozí zkušenosti ve smyslu pomalého oprošťování se od úvah nad obecnou použitelností poezie.

Použité strategie: G6, S3, Pr2

V této větě pozorujeme změnu rázu z pasivního „이른것으로 보이는“ na aktivní a optimističtější „asi dosáhli“ (G6). Pro výraz „공리적 효용에서“ byl zvolen detailnější popis „úvah nad obecnou použitelností poezie“ (S3, Pr2).

- 계절은 이미 가을도 깊어 산기슭은 불타는 듯한 단풍으로 덮여있었다.

Byl hluboký podzim a úpatí hor jako by hořela rudým listím javorů.

Použité strategie: S3, Pr3

Tato věta byla přeložena téměř doslovně. Problematický je pouze výraz „단풍“ označující všeobecně barevné podzimní listí, který byl v češtině konkretizován ve tvaru „rudým listím javorů“ (S3, Pr3). Kromě druhu listů byla konkretizována i jejich barva a to tak, aby korespondovala s výrazem „불타는“, respektive „hořela“. V českém překladu bylo také vynecháno slovo „덮여있었다“ (Pr3).

- 만지면 물어날 듯 파아란 하늘과 어우러진 눈부신 단풍을 바라보던 그는 그곳이 기억에 있는 곳임을 깨달았다.

Zíral na nebe, tak neskutečně průzračné, že by jím mohl prostrčit ruku, zíral na rudé kontrastující javory a vzpomněl si, že tady už přece byl.

Použité strategie: G10, S3, S7, S9, Pr2, Pr3

Hned v úvodu věty narážíme na frázi „만지면 물어날 듯 파아란 하늘“, která byla přeložena jako „nebe, tak neskutečně průzračné, že by jím mohl prostrčit ruku“. K jejímu překladu byla využita strategie změny jednotky s přeneseným významem (S9). Výraz „어우러진 눈부신“ popisující podzimní listí byl v češtině převeden jako „kontrastující“, čímž nenápadně

posiluje význam slova „눈부신“ a naopak oslabuje význam slova „어우러진“ (S7, Pr2).

Opětovně se zde objevuje také slovo 단풍, jehož překlad je řešen podobně jako v předchozí větě (S3, Pr3). Zachovat rytmicizaci a důraz v textu, který v korejštině zajišťuje postavení slova „그는“ se v češtině překladatelka snažila zachovat opakováním spojení „zíral na“ (G10).

- 이러한 유년의 어느 날에 지금은 둘 다 가고 없는 형과 아버지와 함께 남은 적기 있는 구월산(九月山)의 한 자락이었다.

Jednou v dětství se ocitl na tomto svahu společně se svým bratrem a otcem, kteří už byli oba mrtví. Byly to svahy Kuwolsanu, Hor devátého měsíce.

Použité strategie: G4, S5, Pr1, Pr3, Pr7, Pr8

Při překladu této věty došlo opět k jejímu rozdělení a byla opomenuta informace obsažená v korejském sdělení „적기 있는“ (G4, Pr3). Žádné další větší zásahy tu však nepozorujeme.

Pouze u převodu poetického „둘 다 가고 없는“ došlo ke konkretizaci vyjádření na „kteří už byli oba mrtví“ (S5). Hlavním předmětem zájmu je zde však název hory „구월산(九月山)“. Při jeho překladu překladatelka zvolila dvojí postup, tedy nejprve název uvedla přepsaný pomocí transkripce a poté jej doslovně přeložila (Pr1, Pr7, Pr8).

- 그 무엇에 이끌렸는지 그는 금강산 다음으로 자주 그 산을 찾았다.

Něco ho sem přitahovalo, protože po Diamantových horách to bylo jeho druhé nejoblíbenější místo.

Použité strategie: G6, G7, Pr1, Pr2

Vztah vyjádřený v korejštině koncovkou u slova „이끌렸는지“ se v českém překladu posunul k zřetelnějšímu vyjádření „přitahovalo, protože“ (G7). Nejvýraznější syntakticko-gramatickou změnu však pozorujeme u převodu závěrečného „다음으로 자주 그 산을 찾았다“ na „bylo

jeho druhé nejoblíbenější místo“, kde je jasný přesun od aktivního vyhledávání zmiňovaného místa činitelem děje k pasivnějšímu konstatování (G6, Pr2). Zeměpisný název „금강산“ byl tentokrát pouze doslovně přeložen (Pr1).

- 길은 달라도 거의 해마다 지났는데 그해는 공교롭게도 유년의 기억이 묻어 있는 그 기슭을 지나게 된 듯했다.

Chodíval sem téměř každý rok, ale protože cest tu bylo nekonečné množství, teprve letos náhodou narazil na svah, který měl hluboko pohřbený ve své dětské paměti.

Použité strategie: G6, G7, S5, S7, S10, Pr2

V překladu této věty do češtiny pozorujeme několik změn. Největší z nich je pravděpodobně doplnění informace „cest tu bylo nekonečné množství“, přičemž v původním textu na množství cest odkazuje pouze nespecifická fráze „길은 달라도“ (G7, S5, Pr2). Výsledný dojem z věty mírně upravuje také použití slova „náhodou“, které v českém textu přidává důraz na fakt, který v korejštině nijak zdůrazňován není (G6, S7). Sémantický prvek je pak posunut u slov „공교롭게“ přeloženého jako „hluboko“ a „기슭“ přeloženého jako „svah“ (S10). Ačkoliv se nejedná o slovníkově přesné výrazy, jejich význam nebyl posunut tak výrazně, aby se změnila idea, kterou se autor snažil textem předat.

- 산은 언제나 옛 그대로인데 자신은 어느새 여덟 살의 아이에서 귀밑머리 희끗한 중년으로 변한 게 새삼 비감(悲感)을 불러일으켰다.

Hory byly stejné jako tehdy, ale s lítostí si uvědomil, jak se změnil on sám. Tenkrát mu bylo sedm let, teď se z něj stal muž středního věku, jehož vlasy začínaly na spáncích šedivět.

Použité strategie: G4, S3, Pr1

Tato korejská věta byla sice rozdělena do dvou vět českých, ale žádné další velké úpravy zde nepozorujeme (G4). Snad jen u výrazu „귀밑머리“, které má trochu širší záběr, než české „na spáncích“ může být vnímán mírný sémantický posun (S3). Z translatologického hlediska je zde však nejzajímavější převod číslovky „여덟“ jako „sedm let“, kdy překladatelka očividně vzala v úvahu fakt, že běžný český čtenář není obeznámen se speciálním systémem počítání tzv. korejského věku (Pr1).

- 그러나 뒷사람들이 가장 감탄하는 그의 특질 중에 하나가 자신의 비참과 고통을 일순에 빛나는 시정(詩情)으로 바꾸어 놓는 기지와 해학이었다.

Jednou z věcí, které na něm později lidé oceňovali, byl jeho smysl pro humor a vtip, s nimiž převracel patos a utrpení do básně okamžiku.

Použité strategie: G1

Lexikální význam všech složek byl zachován, a proto odhlédneme-li od nutné a přirozené změny slovosledu, můžeme tento překlad považovat za doslovný (G1).

- 그날도 그는 갑작스레 밀려든 비감을 이내 한 편의 희시(戲詩)로 지워 버렸다.

I toho dne se potřeboval zbavit melancholické nálady, která na něj náhle padla, a napsal tuto směšnou říkanku:³²

³² Vzhledem k tomu, že překlad básní se řídí trochu jinými pravidly, nebude báseň v této práci analyzována. Pro lepší pochopení následujícího textu ji však uvádím alespoň zde:

Původní znění:

지난해 구월에 구월산을 지나고 (昨年九月過九月)

올 구월에 또 구월산을 지나네 (今年九月過九月)

해마다 구월에 구월산을 지나니 (年年九月過九月)

구월산 풍광은 언제나 구월이네 (九月山光長九月)

Použité strategie: G4, G6, G7, S1, S6, Pr2, Pr3

Začátek korejské věty „그날도 그는 갑작스레 밀려든 비감을 이내“ byl do češtiny přeložen jako „I toho dne se potřeboval zbavit melancholické nálady, která na něj náhle padla“ (G4, G6, G7, Pr2, Pr3). Česká věta tak byla rozvinuta o novou informaci vyjádřenou především slovy „potřeboval zbavit“, což větu výrazně změnilo, jak po stránce syntaktické, tak sémantické. Pozorovat můžeme i přesun od pasivního konstatování k aktivním slovesům „potřeboval zbavit“ a „padla“. Zajímavý je také převod korejského „희시“ jako „směšnou říkanku“, kde český výraz „říkanka“ místo „báseň“ podtrhuje jistou ledabylost a neformálnost v korejštině naznačenou slovesem „지워 버렸다“ (S6). Také výraz „비감“ nebyl přeložen zcela doslovně a místo slovníkového „zármutek“ či „žal“ v textu nacházíme výraz „melancholické nálady“ (S1).

- 그가 단풍 그늘에서 땀을 식히며 동음이의(同音異義)인 구월을 여덟 번이나 되풀이해 그런 칠언(七言) 한 구절을 읊고 있는데 으스스한 숲속에서 누군가 거친 목소리로 외쳤다.

Ochlazoval se ve stínu javoru a recitoval si toto sedmislabičné čtyřverší, v němž se osmkrát opakuje stejné slovo kuwol – devátý měsíc – když vtom na něj z houští kdosi houkl:

Použité strategie: S1, S3, Pr2, Pr3, Pr4, Pr7

Struktura této věty zůstala prakticky nezměněna, nacházíme zde však množství změn na úrovni sémantické a pragmatické. V českém textu například zcela vymizela slova „땀을“ a „동음이의“ (Pr3). Slovo „외쳤다“ bylo přeloženo jako „houkl“, přičemž slovník odkazuje spíše na výrazy typu „křičet“ (S1). Sémantický posun můžeme pozorovat u slova

Překlad:

Minulý rok v devátém měsíci šel jsem Horami devátého měsíce,
I letos v devátém měsíci půjdu do Hor devátého měsíce,
Každý rok v devátém měsíci procházím Horami devátého měsíce.
Když Hory devátého měsíce, pak v devátém měsíci!

„숲속“ přeložené jako „houští“ a „단풍“ přeloženého jako „javoru“ (S3). Zatímco doposud výskyt tohoto slova odkazoval spíše jen na barevné listí, jeho kombinace se slovem „그늘“ na tomto místě odkazuje k významu „javor“ správně zapsanému jako „단풍 나무“. Dostáváme se tak k vysvětlení, co překladatelku vedlo u dřívějších výskytů odkazovat přímo na barevné listí tohoto stromu. Zajímavý je zde také výraz „칠언“, který překladatelka opisuje slovy „sedmislabičné čtyřverší“ (Pr2, Pr4) a slovo „구월“, které je součástí slovní hříčky, a proto bylo uvedeno v transkripci i doslovném překladu (Pr7).

- 「이놈, 게 섯거라. 꼼짝하면 머리통을 뚫어 놓을 테다!」

„Hej ty! Ani se nehni, nebo ti udělám do hlavy díru!“

Použité strategie: G4, G7, S1, S6

Přestože počet vět v této přímé řeči zůstává stejný, jejich rozdělení je mírně pozměněno (G7). V českém překladu je jako první věta pouze označení „Hej ty!“, na které odkazuje korejské „이놈“. Následující „게 섯거라“ je spolu s úvodem druhé korejské věty „꼼짝하면“ převedeno jako „Ani se nehni, nebo“ (G4, S1, S6).

- 퍼뜩 정신을 차린 그가 소리 나는 곳을 보니 화승총을 겨누는 장정을 중심으로 환도며 창을 꼬나쥔 화적패가 천천히 그에게로 다가들고 있었다.

Probral se a pozorně se zadíval ve směru, odkud vyšel hlas. V té chvíli už se k němu pomalu přibližovala tlupa lupičů s blyštivými šavlemi a kopími, uprostřed mladý muž mířící na něj mušketou.

Použité strategie: G4, G6, S10

Korejská věta byla v češtině rozdělena (G4). V její první části byl pasivní popis „퍼뜩 정신을 차린 그가“ převeden do aktivního „probral se“ a význam slovesa „보니“ byl obohacen, z čehož

vzniklo konečné „pozorně se zadíval“ (G6, S10). Stejně tak je v druhé části věty, resp. v druhé české větě, u výčtu zbraní přidán výraz „blyštivými“ (S10). Rozdělení věty v překladu zapříčinilo i následnou změnu slovosledu v druhé české větě (G6).

- 그런 후미진 고갯길에서 흔히 만날 수 있는 도둑떼로 특별히 놀랄 일은 아니었다.

Potkat na opuštěné horské cestě tlupu lupičů nebylo zase nic až tak překvapivého.

Použité strategie: G1

Tato věta byla přeložena doslovně.

- 그가 살던 시대에는 여러 이름의 도둑떼가 깊은 골짜마다 득시글거렸다.
V době, kdy žil, se bandy lupičů různých jmen shromažďovaly snad v každé horském údolí.

Použité strategie: S7, Pr2

V této větě došlo pouze k mírným změnám. Sdělení věty je v českém překladu oslabeno vložením slova „snad“ a k drobnému sémantickému posunu došlo u slovesa „득시글거렸다“, ze kterého se zvoleným překladem „shromažďovaly“ vytratil náznak neorganizovanosti (S7, Pr2).

- 흔히 화적으로 뭉뚱그려 불리는 명화적(明火賊) 선화당(宣火黨) 녹림당(綠林黨)이 있었고, 좀 거창하게는 활빈당(活貧黨) 살주계(殺主契) 같은 옛 도당의 후인(後人)을 자처하는 무리도 있었다.

Často se označovaly souhrnně jako *Ohňoví lupiči*, byli mezi nimi pak například *Lupiči jasného ohně*, *Společenství nekonečného ohně*, *Společenství zeleného lesa*. Většinou to byli následníci dřívější *Strany chudých* a *Klubu zabíječů*.

Použité strategie: G4, S7, Pr1, Pr3

Názvy lupičských tlup byly přeloženy doslovně podle významu jednotlivých čínských znaků a pro české čtenáře byla doplněna i informace o jejich společném označení jako Ohniví lupiči (Pr1, Pr3). Korejská věta byla opět rozdělena do dvou českých a význam poslední části „같은 옛 도당의 후인(後人)을 자처하는 무리도 있었다“ byl posílen slovem „většinou“ (G4, S7).

- 그들 대부분은 조선조 후기의 세도정치와 가뭄과 역병으로 대표되는 재해에 희생된 유맹(流氓)들이었다.

Tlupy tvořily tuláci, lidé, kteří se stali oběťmi živelných pohrom jako sucho, epidemie a tak podobně, nebo také politiky mocných rodů spřízněných se dvorem* v pozdním Čosonu.

*Termínem se označuje doba od roku 1801 do nástupu krále Kodžonga v roce 1864. V praxi šlo o šikovní politiku jednoho rodu, kterému se opakovaně dařilo provdávat své dcery za krále nebo následníky trůnu, což v důsledku znamenalo nejen skutečnou spřízněnost, ale i přednostní přístup k nejvyšším úřadům. Tuto politiku začal s úspěchem praktikovat rod Kimů z Andongu, konkrétně královský tchán a Kim Pjongjonův příbuzný Kim Čosun, který se v knize také objevuje.

Použité strategie: S7, Pr3, Pr8

V této větě bylo naopak slovo“ 대부분“ přeložitelné jako „většina“ vynecháno (S7). Hlavní změnou je zde však doplnění poznámky vysvětlující českým čtenářům okolnosti v textu zmiňované historické události (Pr3, Pr8).

- 그러나 가만히 살펴보면 그들은 크게 두 부류로 나누어졌다.

Po bližším zkoumání se tlupy daly rozdělit na dvě větší skupiny.

Použité strategie: G3, G5, G8

U překladu této věty pozorujeme jen několik syntakticko-gramatických úprav. Sloveso „살펴보면“ bylo převedeno do jmenného tvaru „zkoumání“, sloveso „나누어졌다“ bylo z minulého času převedeno do přítomného a z textu zmizela slova „그러나“ a „그들은“ (G3, G5, G8).

- 하나는 그 노리는 바가 다만 재물이고, 주장하는 바도 기껏해야 스스로의 도둑됨을 발명하는 것에 지나지 않는 작은 도둑이고, 다른 하나는 노리는 바와 주장하는 바가 그와 다른 큰 도둑이었다. 비록 혼하지는 않았지만 그 큰 도둑 중에는 세상을 노리고, 사민(四民)의 평등과 공영(共榮)을 외치는 무리도 있었다.

Cílem první byl pouze majetek a své loupení ničím zvláštním neospravedlňovala. Druhou tvořili velcí lupiči, nebylo jich mnoho, ale odlišovali se od prvních svými cíli a proklamacemi; byli tu lupiči s programem celosvětového pořádku, rovnosti stavů a všeobecné prosperity.

Použité strategie: G3, G4, S8, Pr2, Pr3, Pr6

Ačkoliv byl zachován počet vět, jejich rozdělení bylo pozměněno (G4, Pr6). Úvod první korejské věty „하나는 그 노리는 바가 다만 재물이고, 주장하는 바도 기껏해야 스스로의 도둑됨을 발명하는 것에 지나지 않는 작은 도둑이고“ byl do češtiny převeden jako samostatná věta „Cílem první byl pouze majetek a své loupení ničím zvláštním neospravedlňovala.“ a přestože začátek věty byl přeložen téměř doslovně, v její druhé části proběhlo tolik změn, že ji můžeme označit za parafrázi (S8). V druhé větě už bylo změn méně. Konstatování „혼하지는 않았지만“ bylo převedeno jako „nebylo jich mnoho“, bylo přidáno sdělení „svými cíli a proklamacemi“ a naopak pojem „사민“ byl zestručněn do tvaru „stavů“ (G3, Pr2, Pr3).

- 일생을 떠돌며 산 그에게는 그런 패거리들과의 만남이 그리 드문 일이 아니었다.

Toulal se už dlouho, a nebylo pro něj proto neobvyklé potkat v horách takovou tlupu.

Použité strategie: G3, G6, S5, Pr3

Úvodní korejské „일생을 떠돌며 산“ bylo do češtiny přeloženo jako „Toulal se už dlouho“ a změnu slovního druhu pozorujeme i u převodu slova „만남이“ ve slovesném tvaru „potkat“ (G3, G6, S5). V českém překladu bylo také přidána informace o místě děje „v horách“ (Pr3). Je otázkou, zda byla doplněna z důvodu dokreslení zmiňované situace či zda šlo o chybu z nepozornosti způsobenou slovem „산“, které může odkazovat jak ke slovesu „žít“, tak právě k „horám“.

- 그리고 그 어느 부류이든 그들과의 만남을 두려워해야 할 까닭은 많지 않았다.

Neměl ani mnoho důvodů, aby se setkávání s nimi obával.

Použité strategie: S5, Pr2

Tato věta byla přeložena téměř doslovně, jedinou větší změnu vidíme u překladu spojení „어느 부류이든“, které bylo neutralizováno jako „s nimi“ (S5, Pr2).

- 이름이 항간에 알려지기 시작한 뒤는 말할 것도 없거니와 별로 이름이 알려지지 않았던 시절에도 본질적으로는 그들과 크게 다를 바 없는 유명인 그라 대개는 별일없이 놓여날 수 있었다.

Nejen poté, co se jeho jméno stalo všeobecně známé, ale i předtím, kdy ještě nikomu nic neříkalo. Byl totiž stejný tulák jako oni a pokaždé ho nechali odejít.

Použité strategie: G3, G4, S4, S7, Pr3

Tato korejská věta byla opět rozdělena do dvou českých (G4). Výraz „항간에“ byl přeložen jako „všeobecně známé“ a spojení „말할 것도 없거니와“ bylo v českém textu zcela vynecháno (G3, Pr3). Negativní výraz „크게 다를 바 없는“ byl převeden do kladného vyjádření „Byl (totiž) stejný“ a význam věty byl podtržen dodáním slova „pokaždé“ (S4, S7).

- 그런데 그날은 달랐다.

Tentokrát to bylo jiné.

Použité strategie: G8, S1

Místo doslovného překladu „Ale ten den“ bylo „그런데 그날은“ přeloženo jako „Tentokrát“ (S1). Z tohoto důvodu musel být převeden i podmět věty, který se z „그날은“ změnil v neurčité „to“ (G8).

- 그를 덮친 패거리는 그가 삿갓과 대지팡이를 앞세우고 시인으로서의 이름을 대도 알은체를 앓았고, 실은 그들과 다를 바 없이 가난하고 힘없음을 밝혀도 그대로 놓아주지 않았다.

Tlupa, která ho zajala, se tvářila, jako by ho neznala, i když před ně předstoupil se svým kloboukem a holí a řekl jim své jméno. Nenechali ho odejít, ani když jim řekl, že je stejně chudý jako oni.

Použité strategie: G4, G6, Pr2, S6

Při překladu této věty došlo pouze k malým změnám, a to především na úrovni syntakticko-gramatické. Věta byla rozdělena a bylo změněno pořadí jednotlivých klauzí (G4, G6). Výraz

„시인으로서의 이름을“ byl v češtině zkrácen pouze na „jméno“ (Pr2) a význam slova „실은“ byl v českém překladu propojen s koncovkou u slovesa „밝혀도“ ve spojení „ani když“ (S6).

- 어르고 읍박질러 그를 기어이 산채로 끌고 갔다.

Naopak ho vlekli kamsi do svého horského brlohu.

Použité strategie: G8, S3, S6, S7, Pr2, Pr3

Význam prvních dvou slov korejské věty „어르고 읍박질러“ byl výrazně potlačen a rozmělněn mezi český výraz „naopak“ a „vlekli“ (S6, S7, Pr2, Pr3). Hůře uchopitelný pojem „산채“ označující neurčité horské opevnění či základnu byl přeložen pejorativně jako „horského brlohu“ a bylo k němu přidáno také zájmeno „svého“, které se v původním textu neobjevuje (G8, S3).

- 그가 말로만 듣던 큰 도둑을 만났음을 직감한 것은 오봉산(五鳳山) 쪽 후미진 계곡에 자리잡은 산채로 끌려간 뒤였다.

Až dorazili do opevněného tábora v údolí Obongsanu, pochopil, že padl do rukou některému z těch velkých lupičských vůdců, o kterých zatím pouze slyšel.

Použité strategie: G3, G6, S1, S5, Pr2, Pr7

V této větě pozorujeme řadu drobných změn. Celý její ráz je mírně odlehčen přechodem z výrazu „끌려간“, který bychom mohli přeložit jako „byl zavlčen“, na aktivní „dorazili“ (G6).

Také poetický výraz „직감한 것은“ byl upraven na strohé „pochopil“ a podstatné jméno „만났음을“ bylo převedeno do slovesného „padl do rukou“ (G3, S5). Český překlad obohatil spojení „큰 도둑을“ o výrazy „některému z těch“ a „vůdců“, čímž docílil lepší srozumitelnosti

(Pr2). Pojem „산채“ byl tentokrát přeložen jako „opevněného tábora“ a název hory „오봉산“ zůstal nepřeložen (S1, Pr7).

- 지키기는 쉽고 치기는 어려운 계곡 막장 험한 곳에 제법 돌성까지 쌓아 만든 산채부터 길 가는 나그네의 봇짐이나 터는 좀도둑떼의 소굴과는 달랐다.

Tábor byl obehnaný solidním kamenným valem, umístěný na konci údolí tak vhodně, že bylo lehké ho bránit a těžké ho dobýt. Bylo to cosi docela jiného než jeskynní skrýše malých lupičů, kteří okrádali pocestné.

Použité strategie: G4, S3, S5, S10, Pr2, Pr3

Korejská věta byla rozdělena do dvou českých, tudíž musel být opět mírně pozměněn i slovosled a přidány doplňující výrazy, které v původním textu chybí. Mezi takové patří např. slovo „umístěný“ (Pr3). Všeobecně zde pozorujeme spíše změny v rovině sémantické či pragmatické. U popisného „계곡 막장 험한 곳에“ byl při překladu „na konci údolí“ zcela vynechán výraz „험한“ a u fráze „봇짐이나 터는“ přeložené jako „okrádali“ pozorujeme sémantický posun k většímu zobecnění (S5, Pr2, Pr3). Slova „산채“ (zde jako „tábor“) a „소굴“ (přeloženo jako „jeskynní skrýše“) také nabízejí širší spektrum možných překladů (S1, S3) Změnu pozorujeme také u výrazu „쌓아 만든“ přeloženého jako „obehnaný“, kde se důraz kladený na způsob výstavby hradby vytrácí a zůstává zachována jen jeho hlavní funkce (S10).

- 망보기의 배치며 저희끼리의 규율도 어지간한 관아보다 엄했다.
Stráže byly pečlivě rozestavěné a celkově tu vládl tužší pořádek než v jakémkoli vládním úřadě.

Použité strategie: G3, S6, Pr2

V této větě bylo slovo „어지간한“ rozmělněno mezi dva výrazy. Podle postavení ve větě bychom mohli soudit, že bylo převedeno jako „jakémkoli“, což je sice varianta, která udržuje zamýšlenou ideu původní věty, po sémantické stránce však předává zcela jinou informaci. Sémantická hodnota tohoto slova byla převedena do výrazu „pečlivě“, který v české verzi odkazuje na řádné rozestavění hlídek a jehož význam se pak přelévá i k druhé části věty hodnotící pořádek na vládních úřadech (S6). Slovo „pořádek“ bylo převedeno ze slovesného „엄했다“ a v českém překladu bylo navíc vloženo shrnutí v podobě slova „celkově“ (G3, Pr2).

- 그러나 무엇보다도 심상찮은 느낌을 주는 것은 그들의 우두머리 되는 자였다.

Nejsilněji na něj ale zapůsobil jejich vůdce.

Použité strategie: G4, G8, S7, Pr2

U této věty pozorujeme jen drobné změny. Opisné „무엇보다도 심상찮은 느낌을 주는“ bylo přeloženo stručněji jako „nejsilněji (na něj ale) zapůsobil“ a oproti původnímu textu je zde i zdůraznění příjemce těchto emocí v podobě „na něj“ (G4, G8, S7). Podobně zestručněn byl i výraz „우두머리 되는 자였다“ zkrácený pouze na slovo „vůdce“ (Pr2).

- 희면서도 어딘가 음침한 얼굴의 중년사내에게서는 흔히 그런 산채의 두령들에게서 보이는 허세나 거드름은 찾아볼 수 없었다.

V tváři toho muže středních let, trochu rudé, ale spíš tmavé, nenašel žádné rysy chvástání a naparování se, které patřily podobným vůdcům.

Použité strategie: G8, S1, S5, S6, S7, Pr2

V této větě najdeme řadu sémantických změn. Za největší z nich považuji překlad „희면서도 어딘가 음침한“ jako „trochu rudé, ale spíše tmavé“, kde nespátřuji žádnou podobu ve významu jednotlivých slov a ani z hlediska pragmatického se mi nepodařilo dopátrat, proč byl zvolen tento způsob překladu. Osobně bych zvolila spíše překlad ve stylu „prošedivělé a místy vrásčité tváře“, který je ovšem také velmi volný. Druhá největší změna proběhla u překladu spojení „허세나 거드름은“ jako „chvástání a naparování“, kde byl význam korejského „허세“ přeložitelného jako „trik“ spojen s významem slova „거드름“ označujícího domnění nadměrné důležitosti sebe sama. Jednotlivé významy pak byly propojeny a převedeny jako „chvástání a naparování se“ (S6, S7, Pr2). Můžeme však pozorovat jisté potlačení sémantické složky slova „허세“ a naopak posílení významu druhého zmiňovaného „거드름“. Následující změny už jsou jen minimální. V českém překladu bylo přidáno označení „toho“ a naopak korejský výraz „그런“ nebyl převeden jako „takovým“, nýbrž jako „podobným“ (G8, S1). Závěrečné „찾아볼 수 없었다“ bylo konkretizováno do spojení „nenašel žádné rysy“ (S5, Pr2).

- 짐승의 털가죽을 덮은 교의 따위도 없고, 호위하는 줄개도 없이 토막 안락자리에 앉아 있다가 떠들석한 보고를 듣고서야 가만히 뜰로 나왔는데 크지 않은 키에 근골도 힘을 쓸 수 있는 사람 같지는 않았다.

Neměl ani sedátko potažené zvířecí kůží, seděl na rohoži v obyčejné chýši bez ochrany. Vyslechl vzrušené hlučné hlášení a vyšel klidně na dvůr. Jeho menší postava nebudila dojem nějaké zvláštní síly.

Použité strategie: G4, S3, S4, S5, Pr2, Pr4

Tentokrát byla jedna korejská věta rozdělena dokonce do tří českých (G4). Použití strategie G4 můžeme pozorovat i u převodu spojení „호위하는 줄개도“ jako „ochrany“ (G4, Pr2). U popisu vzezření vůdce pak narážíme především na změny sémantické. Negativně pojaté spojení „크지

않은 키에“ bylo převedeno do pozitivního tvaru „menší“ a až příliš detailní označení těla „근골도“ bylo přeloženo čistě jako „postava“ (S3, S4, S5). U výrazu „삭자리“ pak byl zcela vynechán nádech lokálnosti, který tento výraz pro korejské čtenáře nese. Tato informace však pro běžného českého čtenáře žádnou zvláštní hodnotu nemá, a proto je její vynechání zcela logické (Pr4).³³

- 그런데도 놀라운 것은 줄개들이 보여주는 우리름의 자세였다.

Podivuhodný byl ale respekt jeho podřízených.

Použité strategie: G4, S1, S3, Pr2

Pouze drobné změny proběhly při překladu této věty. Pojem „놀라운“ značící údiv byl převeden jako „podivuhodný“ a označení „우리름의 자세였다“ byl zkrácen na „respekt“ (G4, S1, S3). Výraz „줄개들이“ byl naopak rozšířen o označení „jeho“, z čehož vzniklo výsledné „jeho podřízení“ (Pr2).

- 그가 나서자 백 명이 넘는 범 같은 장정들이 일시에 굳은 듯 서서 공손히 두 손을 모았다.

Jakmile se objevil, všichni muži do jednoho, a bylo jich kolem stovky a zuřiví jako tygři, jako by zamrzli na místě a uctivě sepjali ruce k pozdravu.

Použité strategie: S3, S5, S9, Pr1, Pr3

U překladu této věty se projevilo hned několik sémantických změn. U výrazu „범 같은“ přeloženého jako „jako tygři“ byl dodán popis „zuřiví“, aby zdůraznil vlastnost, kterou si korejští čtenáři u tygra vybaví a také kontrast mezi popisem členů tlupy a jejich chováním vůči vůdci (S9). To bylo zdůrazněno ještě přidáním dodatku „všichni muži do jednoho“ (Pr3).

³³ Výraz „삭자리“ se používá v provincii Severní Kjōngsangdo a je ekvivalentem všeobecného označení „돛자리“.

Podobné změny pozorujeme u spojení „일시에 굳은 듯 서서“ přeloženého obrazněji jako „jako by zamrzli na místě“ (S5, S9). Poslední sémantickou změnou je pak převod „백 명이 넘는“, doslova „přesahující sto osob“, na obecnější „bylo jich kolem stovky“ (S3). Pro lepší dokreslení situace pak byla pro české čtenáře informace o uctivém sepnutí rukou rozšířena o výraz „k pozdravu“ (Pr1, Pr3).

- 그는 표정 없는 얼굴로 가만히 시인을 살폈다.

Muž si ho tiše prohlížel bez jakéhokoliv výrazu ve tváři.

Použité strategie: G8

Jediná změna, kterou zde pozorujeme je záměna obecného „그는“ za „Muž“ a naopak konkrétního „시인을“ za obecné označení „ho“ (G8).

- 불을 찔러 오는 듯한 강렬한 눈빛이 까닭 모르게 시인을 압도해 왔다.

Ten pohled jako by mu probodával tváře. Z nějakého důvodu ho fascinoval.

Použité strategie: G3, G4, S7, Pr2

Opětovně zde narážíme na rozdělení korejské věty (G4). Síla pohledu je v češtině nenápadně oslabena vynecháním slova „강렬한“ a podobně je důrazem manipulováno u slovesa „압도해 왔다“ přeloženého jako „fascinoval“ (S7, Pr2). U výrazu „까닭 모르게“ pak došlo ke změně v rovině syntakticko-gramatické a bylo převedeno s důrazem na zachování významu jako „Z nějakého důvodu“ (G3).

- 그러나 한편으로는 그의 생김과 거동 어디에선가 질게 배인 먹물기가 있어 시인을 다소간 안도하게 했다.

Vzhled vůdce a jeho chování v sobě měly určité stopy výchovy, což bylo pro něj poněkud uklidňující.

Použité strategie: G8, S5, S9, Pr3

Za nejsložitější část této věty můžeme označit spojení „질게 배인 먹물기가 있어“ doslovně přeložitelného jako „jasně proudící energie tuše“, které obrazně označuje energii obklopující učence. Do češtiny bylo převedeno v konkrétní podobě „měly určité stopy výchovy“ (S5, S9). Ostatní změny jsou už minimální. Neurčité „그의“ bylo zaměněno za výraz „vůdce“ a v překladu bylo zcela vynecháno spojení „그러나 한편으로는“ (G8, Pr3).

- 「나는 가진 것 없는 길손이오. 앓아가 봤자 두령께는 아무런 쓸모없는 목숨뿐이니 그냥 보내 주시오.」
„Nemám nic, jsem jen pocestný. Jediné, co mám je život, ale ten je vám k ničemu, kapitáne.“

Použité strategie: S1, Pr5

O první větě této přímé řeči se dá říct, že byla přeložena téměř doslovně. Jedinou změnou je změna slovosledu, která je zapříčiněna pravidly a snahou o přirozenost projevu u obou jazyků a převod spojení „가진 것 없는“ jako „nemám nic“ (S1). V druhé větě již pozorujeme silnější důraz na zachování myšlenky než na otrocký překlad všech složek originálu. Proto a pro zachování přirozeného a plynulého toku textu, bylo v českém překladu zcela vynecháno spojení „앓아가 봤자“ přeložitelné jako „dejme tomu, že mě okradnete“ a „그냥 보내 주시오“, které by se dalo přeložit jako „tak mě pust'te“ (Pr3, Pr5).

- 비로소 섬뜩해진 시인이 그렇게 입을 떼자, 곁에 있던 줄개들이 험한 눈길로 주의를 주었다.

Jen co to vyřkl, muži stojící vedle něj po něm blýskli očima.

Použité strategie: S8

Překlad této věty bychom mohli označit za parafrázi. Z provedených změn můžeme jmenovat například tyto: úvodní „비로소 섬뜩해진 시인이“ bylo zcela vypuštěno, spojení „험한 눈길로 주의를 주었다“ bylo převedeno jako „blýskli očima“ – došlo tedy ke sjednocení významu jednotlivých složek, a také výraz „줄개들이“ přišel přeložením do slova „muži“ o část své sémantické hodnoty.

- 「두령이 아니라 제세선생(濟世先生)이시다. 우리를 하찮은 화적패로 보고 선생님을 망령되이 부르면 용서치 않으리라!」
„Neříkej mu kapitán. To je mistr Čese. Jestli nás máš za nějakou tlupu banditů a budeš nám urážet mistra, nečekej žádné slitování.“

Použité strategie: G4, G5, G6, S10, Pr5

První korejská věta v této promluvě sice byla v českém překladu rozdělena, ale po sémantické stránce ji můžeme považovat téměř za doslovný překlad (G4). Drobný rozdíl je pouze u zvoleného slovesa, kdy v korejštině máme jednoduchý zápor v podobě slovesa „아니라“ („nebýt“), zatímco v češtině je hned první věta uvedena v rozkazovacím způsobu v čele s aktivním slovesem „neříkej“ (G6, S10, Pr5). Na konci pak dochází k podobné změně, kdy je z varovného „용서치 않으리라!“ vytvořen tvar „nečekej žádné slitování!“ a dochází tak ke změně činitele (G5).

- 그러는 줄개들의 목소리가 꽤나 높았으나 제세선생이라 불리는 그 두령의 귀에는 아무 소리도 들리지 않은 듯했다.

Muži křičeli, jak nejhlasitěji uměli, ale jejich hlasy jako by nedoléhaly k uším jejich vůdce, kterému říkali mistr Čese.

Použité strategie: G6, S3, S5

Termín „줄개들의“ je i zde přeložen pomocí zjednodušeného výrazu „Muži“ a místo popisu jejich hlasu „목소리가 꽤나 높았으나“ byl v češtině zvolen přímější způsob „křičeli“ (G6, S3, S5). Ve druhé části věty již k žádným velkým změnám nedošlo.

- 그대로 한동안을 그옥이 시인만을 바라보다가 가만히 고개를 저으며 말을 받았다.

Ten se stále jen klidně díval na básníka a pak promluvil, lehce potřásaje hlavou:

Použité strategie: G1

Překlad této věty můžeme označit za doslovný. Zajímavý je zde především výraz „말을 받았다“, který sice doslova znamená „přijal promluvu“, ale odkazuje na obě složky rozhovoru – tedy poslech protistrany i vlastní promluvu.

- 「우리 젊은 동무들이 멀리까지 나가 길목을 지키는 것은 다만 재물을 바라서만은 아니다. 때로는 목숨을 거두기 위해서도 나간다.」

„Mí mladí kamarádi vycházejí do daleka a hlídají podél cest, nehledí jen na majetek. Také vycházejí sbírat životy.“

Použité strategie: S3, S10

V těchto dvou větách nacházíme pouze pár drobných úprav. První z nich je hned záměna zájmena „우리“ za „미“ (S10). Zájmeno „우리“ v přivlastňovacím významu je totiž v korejštině často využíváno nejen pro první osobu množného čísla, ale i jednotného. Mírný sémantický posun pozorujeme i u výrazu „길목“ označujícího různá zákoutí po cestě, který byl přeložen plošněji jako „podél cest“ (S3).

- 나지막하면서도 뒷골에 찬바람이 이는 듯한 느낌을 주는 목소리였다.

Hlas měl tichý, ale vyvolal v něm pocit, jako by ho ovanul chladný vítr z údolí za jeho zády.

Použité strategie: ?

Ani v této větě nenacházíme žádné velké změny. Problematický je pouze pojem „뒷골에“, který může být chápán buď jako výraz označující oblast týlu nebo, jak je v textu uvedeno, složeninu označující „údolí za (jeho) zády“. Díky koncovce „-에“ se však domnívám, že zde byl zamýšlen první ze zmiňovaných významů a zvolený překlad tedy zcela neodpovídá původnímu textu.

- 「남의 목숨을 앗아 어디에 쓰려는 것이오?」

„K čemu sbíráte cizí životy?“

Použité strategie: S8

Překlad této věty můžeme označit za parafrázi, protože celý její závěr „어디에 쓰려는 것이오?“ byl převeden do stručného „K čemu?“ (S8).

- 「쓰임이 있어서가 아니라 쓸데없으면서도 세상의 물자를 축내는 목숨을 줄이려 함이다.」

„Životy jsou k ničemu. Jen snižujeme počet životů, které nejsou na světě k užitku a mrhají zásobami.“

Použité strategie: G4, G5, S4, S6, Pr2

Tato korejská věta byla rozdělena do dvou českých (G4). Hned u té první došlo k využití strategie protikladů a kombinace pozitivního „(쓰임이) 있어서가“ a záporného „아니라“ byla pozměněna na pozitivní „jsou“ a negativní „k ničemu“ (S4). Místo „쓰임이“ přeložitelného jako „užitek“ se podmětem stává přímo výraz „Životy“ (Pr2). Význam korejského „쓸데없으면서도“ se rozmělnil mezi výrazy „Jen“ a „nejsou (na světě) k užitku“ (S6). Samo slovo „세상의“ pak bylo z pozice popisující zásoby přesunuto k slovesnému „nejsou (na světě) k užitku“, čímž u této věty došlo k mírnému sémantickému posunu. Ten můžeme pozorovat i u zakončení „줄이려 함이다“ převedeného jako „snižujeme“, kde se z výrazu vytrácí záměr a zůstává pouhé konstatování (G5).

- 「어떤 목숨이 그런 쓸데없는 목숨이요?」

„A jaký život považujete za ten bez užitku?“

Použité strategie: S10

Jedinou změnou, ke které při překladu této věty došlo je překlad zakončení „목숨이요“, tedy především její spony „이다“ s obvyčejným významem „být“ jako „považujete“ (S10).

- 「일하지 않고 먹는 자, 생산하지 않고 쓰는 자다. 그대에게 묻겠다. 그대는
 들에 나가 일하는가? 스스로 먹을 것은 스스로 거두는가?」
 „Těch, kteří jedí bez toho, aby pracovali, těch kteří utrácují bez toho, aby vyráběli.
 I tebe se teď zeptám. Pracuješ na poli? Sklízíš svou úrodu, abys vyrobil jídlo, které
 sám sníš?“

Použité strategie: G8, S5, Pr2, Pr3

U první věty této promluvy došlo pouze ke změně koheze, kdy bylo slovo „자“ označující člověka bylo zaměněno za neurčité „těch“ a mírného sémantického posunu u slovesa „쓰는“ převedeného jako „utrácují“ (G8, Pr2). U druhé věty byly pro lepší plynulost textu přidány výrazy „I“ a „teď“ a ve třetí větě bylo slovesné „나가 일하는가“ zkráceno na „Pracuješ“ (S5, Pr3). U poslední věty pak byla dodána informace „abys vyrobil jídlo“ (Pr3).

- 그 같은 물음에 시인은 벌써 그 우두머리가 어떤 종류의 사람인지 알 듯했다.
 Podle otázek pochopil, k jakému druhu lidí patří tento vůdce.

Použité strategie: G8, S7

Zde pozorujeme opět pouze drobné zásahy. Slovo „시인은“ bylo sice v přeloženém textu vynecháno, ale přesto je zřejmé, o kom text mluví (G8). Důraz na rychlost pochopení byl mírně oslaben absencí slova „벌써“ (S7).

- 산속 깊숙이 자리잡고 있어도 장안 저잣거리에 선 것이나 다름없는 사람,
 시인이 오래 전에 지나온 시비의 한 극단에 자리잡은 정신을 뜻 아니하게
 만난 것이었다.
 Hluboko v horách se setkal s názorem, který slýchal dávno předtím. Stál tu znovu
 jako na tržišti ve městě a hádal se o to, co je dobré a co je špatné.

Použité strategie: G4, Pr6

Tato věta byla v češtině rozdělena do dvou kratších celků, jejichž rozložení jednotlivých klauzí zcela neodpovídají původnímu textu (G4, Pr6). Výraz „시비의“ je zde přeložen jako „co je dobré a co je špatné“ (G4).

- 시인은 문득 치솟는 야릇한 호기심으로 그를 살피보았다.

Zadíval se na vůdce s rostoucí zvědavostí.

Použité strategie: G8, S7, Pr2

V této větě pozorujeme pouze dvě drobné změny. První z nich je absence podmětu v českém překladu (G8). Za druhou můžeme považovat vynechání příznakových pojmů „문득“ a „야릇한“, kde první zmiňovaný zdůrazňuje náhlou změnu zvědavosti a druhé její podivnost (S7, Pr2).

- 그 표정의 깊은 물속 같은 고요함이 오랜 세월에 걸쳐 닳아 온 자신의 이념에 대한 확신을 싸늘하게 내비치고 있었다.

Klid mužových rysů jako by vycházel z hluboké vody, chladně vyjadřoval své ideologické stanovisko, které si nepochybně dlouhou dobu budoval.

Použité strategie: S9, Pr2, Pr3

Popisná fráze „깊은 물속 같은“ byla v češtině zachována v podobě „jako by vycházel z hluboké vody“, tedy prakticky v doslovném překladu (S9). Zajímavé je zde také slovo „확신을“. Přestože text na první pohled působí, že je tento výraz v překladu zachován ve tvaru „nepochybně“, není tomu tak. V korejské větě totiž odkazuje „확신을“ na neoblomnost vůdčova přesvědčení, zatímco v češtině byl výraz „nepochybně“ připojen k vyjádření popisující množství času potřebné k tomu, aby ke svému přesvědčení dospěl (Pr2, Pr3).

- 그게 까닭 모르게 오기를 건드려 시인을 정직하게 만들었다.

Z nějakého důvodu v něm vzbudil pýchu a odpověděl podle pravdy:

Použité strategie: G6, G8, S10

V této větě je nejvýraznější změnou převod závěrečného „정직하게 만들었다“ jako „odpověděl podle pravdy“, kdy se postava básníka z předmětu dostává do pozice činitele děje (G6, G8). Drobný sémantický posun zaznamenáváme také u výrazu „건드려“, jehož slovníkový význam je spíše „šťouchnout“ či „postrčit“, než „vzbudit“ (S10).

- 「아니오. 나는 오랫동안 일하거나 거두어 본 적이 없소.」

„Ne. Už dlouho jsem nepracoval ani nesklízel.“

Použité strategie: G1

Tento překlad můžeme označit za doslovný.

- 「그러면 그대는 베를 짜는가? 그 베로 남을 따뜻하게 해주고 밥을 빌어먹는가?」

„Takže tkáš látku? A ta látka pak zahřívá jiné lidi, a tak získáváš potravu?“

Použité strategie: G6, S3, S10, Pr2

Překlad první věty této promluvy je také téměř doslovný. Pozorujeme zde však drobnou změnu významu u slova „베를“ označující „konopí“ a nikoliv látku všeobecně (S3). Na začátku druhé věty je v korejském originále „그 베로 남을 따뜻하게 해주고“ činitelem básník, zatímco v českém překladu „A ta látka pak zahřívá jiné lidi“ se činitelem děje stala látka (G6). Na jejím konci je pak upraven význam slovesa „빌어먹는가“, které bychom mohli přeložit jako „žebrať“, ale v analyzovaném překladu jej najdeme v podobě slova „získáváš“ (S10, Pr2).

- 「그렇지도 않소. 나뿐만 아니라 이 나라의 남자는 아무도 베를 짜지 않소.」

„Vůbec ne. Nejen já, ale žádný muž v téhle zemi netká látky.“

Použité strategie: G1, S8

První věta zcela opustila od významu jednotlivých lexémů a soustředila se pouze na zachování její jednoduché myšlenky (S8). Naopak překlad druhé věty je doslovný (G1).

- 「묻는 말에만 대답을 하라. 그러면 그대는 공장(工匠)인가? 후생(厚生)에 이용되는 도구를 버리거나 만들 줄 아는가?」

„Odpovídej jen na to, na co se ptám. Takže jsi řemeslník? Vyrábíš nástroje, které pak slouží k obecnému blahu?“

Použité strategie: G1, Pr3

Přestože fráze „묻는 말에만“ není stoprocentně totožná s českým „na co se ptám“, označila bych zvolený způsob za doslovný překlad, a to z toho důvodu, že jen těžko můžeme najít vhodnější a bližší variantu (G1). Doslovně přeložená je i věta druhá (G1). Ve třetí větě už však jisté rozdíly pozorujeme. Tím výraznějším je úplné vynechání slovesa „버리거나“, které bychom mohli přeložit jako „brousit nebo“ (Pr3). Také finální „만들 줄 아는가“ v sobě skrývá více, než české „vyrábíš“, ve kterém postrádáme prvek určité znalosti a schopnosti (Pr3).

- 「그렇지도 않소. 나는 풀무 곁에 앉아 본 적조차 없소.」

„Vůbec ne. Nikdy jsem neseděl u kovářských měchů.“

Použité strategie: G10, S7, S8

První věta byla stejně jako u předchozí básníkovy odpovědi parafrázována (G10, S8). Překladatelka tak udržuje stejný rytmus jako původní autor. Ve větě druhé je pouze oslaben důraz na básníkovu řemeslnickou nezkušenost, který je způsoben opomenutím „적조차“ (S7).

- 「가진 봇짐으로 보아 재화를 고루고루 나누어 주고 이문을 뜯어먹는 장사치도 아닌 듯하고 생김을 보니 백정도 아니겠다. 그렇다면 그대는 바로 선비겠구나.」

„Podle tvého rance soudím, že nebudeš ani obchodník, který roznáší potřebné věci a z výtěžku potom žije. Podle vzhledu si nemyslím, že bys mohl být řezník. Takže můžeš být jen učenec.“

Použité strategie: G3, G4, G6, S7, S8

V tomto úseku pozorujeme především změny v rovině syntakticko-gramatické. První korejská věta byla v češtině rozdělena do dvou kratších (G4). Úvodní „가진“ bylo změněno na „tvého“ a závěrečné „아닌 듯하고“ bylo převedeno jako aktivní „soudím, že nebudeš“ (G3, G6). Část „재화를 고루고루 나누어 주고“ přeloženou jako „roznáší potřebné věci“ bychom mohli označit za parafrázi, neboť ani jeden z lexémů nebyl přeložen doslovně (S8). Ve slovním spojení „봇짐으로 보아“ a „생김을 보니“ pak bylo sloveso „보다“ překládáno jako „podle“ (G3). V poslední větě je pak v české verzi frází „můžeš být“ mírně posílen důraz na řekněme poslední možnost při výčtu zaměstnání, která by mohl básník vykonávat. Z prostého „선비겠구나“ se tak stává posílené „můžeš být jen učenec“ (S7).

- 「그렇지도 못하오. 벼슬을 해 그 녹을 사는 대부(大夫)를 꿈꾼적도 없고 학문으로 빌어먹는 사(士) 되기를 바라지도 않았으니 선비라고도 할 수 없을 게요.」

„To také ne. Nikdy jsem nesnil o tom, že se stanu úředníkem žijícím z renty, nikdy jsem nechtěl být učencem žijícím ze své učenosti. Nemohu si říkat učenec.“

Použité strategie: G4, S7, S8

Překlad první věty bychom mohli označit za parafrázi (S8). Druhá věta pak byla v češtině rozdělena, čímž byla zdůrazněna její poslední část „선비라고도 할 수 없을 게요“, v češtině

jako samostatné „Nemohu si říkat učenec.“ (G4, S7). Z důrazem si pohrává i předcházející „바라지도 않았으니“ přeložené místo „ani jsem nechtěl“ jako „nikdy jsem si nechtěl“ (S7).

- 시인의 대답이 거기에 이르자 갑자기 두령의 목소리가 차고 매서워졌다.

Když dospěl ve své odpovědi až sem, hlas vůdce zledověl a zostřil se.

Použité strategie: G5

Tato věta je přeložena téměř doslovně. Jedinou výraznou změnou je přechod z „대답이 거기에 이르자“, kde je podmětem „대답이“ na „Když dospěl ve své odpovědi“, kde se odpověď dostává do pozice předmětu a role podmětu je přisouzena básníkovi.

- 「어쨌든 너는 일하지 않고 먹고, 생산하지 않으면서도 쓰는 자다. 우리가 목숨을 앗으려 하는 것은 바로 너 같은 도둑이다.」
„V každém případě jsi jeden z těch, kdo nepracuje a jí, kdo nevyrábí a utrácí. Životy zlodějů, jako jsi ty, patří nám.“

Použité strategie: G1, G6, S10

První větu můžeme označit za doslovný překlad (G1). Ve větě druhé však došlo k mírnému sémantickému posunu, kdy se z korejského konstatování „우리가 목숨을 앗으려 하는 것은 바로 너 같은 도둑이다.“, tedy věty ve smyslu „Zloději jako ty jsou důvodem, proč krademe životy.“ stala výhružně laděné „Životy zlodějů, jako jsi ty, patří nám.“ (G6, S10).

- 진작부터 예상해 온 진행이라 시인은 그대로 준엄한 선고가 될 수도 있는 그의 말에도 놀랍지가 않았다.

Celou dobu předvídal, že to přijde. Všechno špelo k rozsudku smrti, ale nepřekvapilo ho to.

Použité strategie: G4, G5, G8, S5, Pr2

U této korejské věty došlo k jejímu rozdělení (G4). Její první část „진작부터 예상해 온 진행이라“ byla přeložena jako samostatné „Celou dobu předvídal, že to přijde.“, kde můžeme vidět nepatrný posun mezi výrazem „진작부터“ a „Celou dobu“ (G8, S5, Pr2). U následující klauze je pak v českém překladu úvodní „Všechno špelo k rozsudku smrti“ soustředěné na „všechno“, zatímco podmětem korejské věty je po celou dobu básník (G5, Pr2).

- 오히려 덜된 양반을 상대로 골계(滑稽)라도 던지는 심경이 되어 물었다.

Naopak se toho nedopečeného jangbana v žertu zeptal:

Použité strategie: Pr1, Pr2, Pr7

V této větě se objevuje korejský termín „양반“ označující vyšší vrstvu korejských literátů. Je to jeden z pojmů, který je čtenářům, kteří se s textem s korejskou historickou tematikou nesetkali poprvé, dobře známý. Tento fakt a plynulost textu byly pravděpodobně hlavními důvody, proč pojem nebyl nijak překládán ani vykládán, ale pouze transkribován (Pr1, Pr7). Závěr věty „골계라도 던지는 심경이 되어 물었다“ byl zkrácen na pouhé „v žertu zeptal“ (Pr2).

- 「구차하게 목숨을 빌기 위해서가 아니라 궁금해서 묻는 것이니 대답해 주시오. 그럼 선생은 무얼 생산하시오? 무얼 생산하시기에 먹고 입고 쓰실 수가 있소?」
„Rád bych se zeptal na něco já vás. Ne snad, abych prosil o život, ale z čisté zvědavosti. Co vyrábíte vy, učitelí? Co vyrábíte, abyste se najedl a oblékl a mohl utrácet?“

Použité strategie: G1, G3, G4, S7, S8, Pr2, Pr3, Pr5

První korejská věta byla v češtině rozdělena (G4). Její závěrečná výzva „대답해 주시오“ byla přetvořena ve zcela nové konstatování „Rád bych se zeptal na něco já vás.“ a zatímco „구차하게“ popisující patetické žadonění o život bylo v českém překladu vynecháno, zvědavost byla naopak zdůrazněna slovem „čisté“ (G3, S7, S8, Pr2, Pr5). V následující větě „그럼 선생은 무얼 생산하시오?“ došlo pouze k vynechání úvodního „그럼“ (Pr3). Poslední větu můžeme označit za překlad doslovný (G1).

- 「나는 민초들이 믿고 의지할 꿈을 생산했고, 참고 기다릴 앞날을 생산했다.
그리고 장차는 보다 나은 세상을 생산하려 한다.」
„Já vyrábím sny. Sny pro obyčejné lidi, aby jim věřili a aby jim ulevily. A v budoucnu budu vyrábět lepší svět, než je ten dnešní.“

Použité strategie: G4, G5, G9, S1, S7, Pr2, Pr3

První korejská věta byla v českém překladu výrazně pozměněna. Důraz byl dán na strohé „Já vyrábím sny.“ následované podrobnějším popisem těchto snů (G4, G5, S1, S7). Korejský text je však celý psán v minulém čase a kromě popisu vyráběných snů obsahuje i informaci o výrobě lepších zítřků – „참고 기다릴 앞날을 생산했다“ (Pr3). V poslední větě je pak pouze zdůrazněno srovnání „než je ten dnešní“ odpovídající korejskému „보다 나은“ (G9, Pr2).

- 「그렇다면 나도 생산하오. 나는 시(詩)를 생산했소.」
„Pokud je to tak, pak i já vyrábím. Vyrábím poezii.“

Použité strategie: G1, G5

Zatímco první věta je přeložena doslovně, v druhé opět narážíme na přechod z minulého času do přítomného (G1, G5).

- 「시를 생산했다고?」
„Říkáš, že vyrábíš poezii?“

Použité strategie: G5

I zde je pro větší přirozenost textu přistoupeno k překladu slovesa „생산했다고“ v čase přítomném (G5).

- 「선생 같은 분에게 시 그 자체가 바로 생산이라고는 말하지 않겠소. 그러나 꿈도 생산이 되고 기대도 생산이 될 수 있다면 시도 생산이 될 수 있을 것이요. 시도 꿈과 기대를 생산할 수 있기 때문이요. 하지만 보다 나은 세상을 생산하기 위해서는 어쩌면 훨씬 더 많은 것이 필요한지 모르겠소. 꿈과 기대 외에 다른 감정들도. 그런데 그 같은 감정의 생산에는 시도 유용한 도구일 수가 있소.」

„Nikdy bych nikomu netvrdil, že je poezie něco, co se vyrábí. Ale jestli se vyrábějí sny a naděje, pak se i poezie dá považovat za výrobek. Básněmi totiž můžete také vyrábět sny a naděje. A jestli chcete opravdu vyrobit lepší svět, nebudete potřebovat víc, než si myslíte? Mimo snů a nadějí i pocity. A na výrobu takových pocitů se poezie hodí jako nástroj.“

Použité strategie: G1, G3, G6, G7, G10, S3, Pr2, Pr3, Pr5

Hned v úvodu je korejské „선생 같은 분에게“, tedy „člověku jako jste vy“ přeloženo obecněji jako „nikomu“ a následné „시 그 자체가 바로 생산이라고는“ bylo převezeno jako „je poezie něco, co se vyrábí“ (G3, S3). Ve druhé větě se třikrát opakuje podstatné jméno „생산이“, které je poprvé přeloženo pro sny i naděje slovesně jako „vyrábějí“ a následně jako „výrobek“ (G3, G10). U věty „시도 꿈과 기대를 생산할 수 있기 때문이요.“ přeložené jako „Básněmi totiž můžete také vyrábět sny a naděje.“ pak pozorujeme, že se básně z výrobce staly prostředkem výroby (G6). V následující větě došlo ke změně slovesného způsobu, kdy se z konstatování

„필요한지 모르겠소“ stala otázka „nebudete potřebovat víc, než si myslíte?“ (G6). Překlad předposlední věty můžeme označit za doslovný (G1). Napojení poslední věty se z korejského „그런데“ změnilo na slučovací „A“ a drobné změny pozorujeme i v úplném závěru promluvy, kde je „유용한 도구일 수가 있소“ přeloženo jako „hodí jako nástroj“ a zcela vymizí pojem „유용한“ (G7, Pr2, Pr3).

- 시인의 짐작대로 그는 먹물 출신임에 틀림없었다.

Jeho tušení, že se vůdce narodil v blízkosti štětce a tuše, se ukázalo být správné.

Použité strategie: G3, G8, G9, S4, Pr2, Pr3

Konkrétní označení „시인의“ bylo v českém překladu převedeno jako „Jeho“ a naopak neurčité „그는“ se v textu vyskytuje jako „vůdce“ (G8). Opisné až poetické „먹물 출신임에“ bylo převedeno do podoby „narodil v blízkosti štětce a tuše“, tedy obohaceno o slovo „štětec“ a výraz „출신임에“ byl opsán frází „narodil v blízkosti“ (G3, G9, Pr2, Pr3). Závěrečné „narodil v blízkosti štětce a tuše“ je v české verzi uvedeno v pozitivním tvaru jako „se ukázalo být správné“ (S4).

- 선비로서 어느 정도의 성취를 이룬 뒤에 그 길로 접어들었는지는 알 길이 없었으나 적어도 시의 외면적인 효용은 알고 있었다.

Nedalo se odhadnout, jakého stupně učenosti dosáhl, než se dal na jinou dráhu, ale konec konců znal vnější hodnotu poezie.

Použité strategie: G5

Jedinou výraznější změnou u překladu této věty je převod korejského „선비로서“ do tvaru „učenosti“ odkazující na míru jeho literátského vzdělání (G5).

- 다시 한동안 말없이 시인을 살피다가 물었다.

Znovu se na něj chvíli díval a pak se zeptal:

Použité strategie: G8, Pr2, Pr3

Při překladu této věty došlo k absenci výrazu „말없이“ a slovo „시인을“ bylo převezeno nespecifikovaně jako „něj“ (G8, Pr2, Pr3).

- 「틀림없이 보다 나은 세상을 생산하기 위해서는 더 많은 것이 필요하다.

좋다. 그럼 그대는 시를 통하여 공포와 무력감을 생산할 수 있는가?」

„Je pravda, že k tomu, aby se vyrobil lepší svět, je zapotřebí mnoha věcí. Ale řekni.

Myslíš, že bys uměl, myslím poezií, vyrobit strach a pocit neschopnosti?“

Použité strategie: G1, G4, G10, S3, S4, Pr3

Negativní pojem „틀림없이“ byl v češtině převeden do kladného vyjádření „Je pravda (S4).

Také slůvko „더“ značící „víc“ bylo převedeno do neurčitějšího tvaru „mnoha“ (S3).

Jednoslovná věta „좋다.“ byla z českého textu zcela vypuštěna, ale pro zachování rytmu promluvy byla samostatně uvedena část věty následující „그럼 그대는“, a to v podobě „Ale řekni.“ (G10, Pr3). Překlad poslední věty můžeme označit za doslovný (G1).

- 「아마 있을 것ियो.」

„To je podle mě možné.“

Použité strategie: Pr4

Český překlad zde vyzařuje větší míru jistoty, než text původní (Pr4).

- 「용기와 믿음도 생산할 수 있는가?」

„A dokázal bys stejně vyrobit statečnost a víru?“

Použité strategie: G1

Překlad této věty můžeme označit za doslovný (G1).

- 「그것도 될 것ियो.」

„I to je možné.“

Použité strategie: G1

Tato věta je také přeložena doslovně (G1).

- 「그렇다면 너도 생산하는 자다. 살아서 입고 먹고 쓸 수 있다. 그러나 여기에 남아 우리를 위해 생산해야 한다. 공포와 무력감은 우리의 적들을 위해 생산하고, 용기와 믿음은 이곳의 동무들과 산 아래의 우리 편을 위해 생산하도록 하라.」

„V tom případě jsi i ty někdo, kdo vyrábí. Můžeš žít dál, šatit se, jíst a utrácet. Ale musíš zůstat tady a vyrábět pro nás. Musíš pracovat na výrobě strachu a pocitu neschopnosti našich nepřátel, na výrobě statečnosti a víry našich kamarádů a těch, co jsou na naší straně tady i tam dole.“

Použité strategie: G1, S5, Pr2, Pr5

První tři věty této promluvy byly všechny přeloženy doslovně (G1). K drobným změnám došlo jen u věty poslední. Z rozkazovacího způsobu se stal způsob oznamovací (Pr5). Prosté sloveso „생산하고“ bylo rozšířeno do tvaru „musíš pracovat na výrobě“ a při svém druhém výskytu, tentokrát ve tvaru „생산하도록“, již bylo vyjádřeno pouze jmenným tvarem

„výrobě“ (Pr2). Konkrétní popis „산 아래의“, tedy „pod horou“ byl vyjádřen abstraktněji jako „tam dole“ (S5).

- 시인은 물론 그가 무엇을 원하는지 알아들었다.

Samozřejmě mu bylo jasné, co si vůdce přeje.

Použité strategie: G8

Jedinou strategií projevenou při překladu této věty je změna označení osob v ní zmiňovaných (G8). Zatímco v původním textu máme konkrétní termín „시인은“ označující básníka a nespecifické „그가“ pro označení mistra Čese, v českém překladu bylo naopak slovo básník zcela skryto a neurčité „그가“ bylo přeloženo jako „vůdce“.

- 어떤 이는 그걸 공리적 효용이라 말하지만 시인은 이미 세속적 효용으로 치부하여 내던진 시의 한 기능을 그 큰 도둑은 지금 자신의 최종적인 생산을 돕는 데 쓰고자 하고 있었다.

Chtěl po něm, aby mu pomohl vyrábět pro jeho konečný cíl, a k tomu potřeboval jednu z funkcí poezie, kterou on už ale odmítl. Považoval ji za příliš světskou, i když by ji někteří lidé označili za užitkovou.

Použité strategie: G3, G4, G6, G8, S5, Pr2, Pr3

Toto souvětí bylo v českém překladu rozděleno (G4). Význam fráze „큰 도둑은“ je zde opomenut a jeho část je vyjádřena pouze vyčasováním sloves (G8). Výraz „최종적인 생산을“ je vyjádřen explicitněji jako „vyrábět pro jeho konečný cíl“ (G3, S5, Pr2, Pr3).

Druhá česká věta je sice z lexikálního hlediska téměř doslovná, avšak použitím slovíčka „by“ mírně snižuje reálnost tvrzení (G6).

- 그런데도 시인은 왠지 불현듯한 의욕을 느꼈다.

Tentokrát byl ale kdoví proč zvědavý.

Použité strategie: S5, Pr2

Výraz „불현듯한 의욕을“ bychom doslovně mohli přeložit jako „náhlou touhu“.

V oficiálním českém překladu však byla její sémantická hodnota konkretizována do podoby „zvědavý“ (S5, Pr2).

- 비록 한때 민중시인으로 떠들썩하게 저잣거리를 휘젓고 다닌 적은 있지만
시의 그 같은 효용은 속속들이 시험해 보지 못한 까닭이었다.

Určitě proto, že nikdy nevyzkoušel, jak básně fungují v jiných rolích. Zatím jen svými hlasitými výlevy lidového básníka dokázal uvést do zmatku trhové uličky.

Použité strategie: G4, S3, S7

Korejská věta byla rozdělena do dvou českých a celému jejímu obsahu je slovem „Určitě“ dodána větší rozhodnost (G4, S7). Výraz „속속들이“ značící „celek“ je zde přeložen jako „v jiných rolích“ (S3), čímž přichází o část svého významu.

- 그때의 시는 기껏해야 가진 자, 누리는 자를 빈정거리거나 비꼬고
웃음거리를 만들었을 뿐 두려워 떨게 하지는 못했고, 가난하고 약한
이들에게도 그저 동정과 연민을 보내었을 뿐 용기와 믿음으로 새 세상을
열려고 떨쳐 일어나게 하지는 못했다.

Jeho básně, které se většinou pošklebovaly bohatým a mocným a zesměšňovaly je, vyvolávaly smích. Nikdy jimi nebudil strach. Spíš vyjadřovaly soucit s chudými a slabými. Nechtěl jimi lidi vyburcovat, otevřít jim nový svět a dát jim k tomu statečnost a víru.

Použité strategie: G4, G6, S6, S7, S10, Pr2, Pr3

Tuto dlouhou větu se překladatelka rozhodla rozdělit do čtyř kratších celků, pro lepší srozumitelnost zde tedy budu výčtem pořadí vět odkazovat na věty české (G4). První věta obsahuje pouze drobné změny. Výraz „기껏해야“ přeložitelný jako „při nejlepším“ zde byl přeložen jako „většinou“ a popisné „누리는“ odkazující na zábavu bylo pro české čtenáře převedeno jako „mocným“ (S7, Pr3). Vzhledem k tomu, že zábavu si však mohli dovolit jen ti bohatí a mocní, nejedná se o posun tak výrazný. Druhá věta překládá část „두려워 떨게 하지는 못했고“ jako „Nikdy jimi nebudil strach.“ a kromě důrazného „Nikdy“ tato věta přesouvá podmět věty z básní na básníka (G6, S7, Pr3). Třetí věta sjednocuje synonyma „동정과 연민을“ do slova „soucit“ a sloveso „보내었을“ překládá jako „vyjadřovaly“ (S6, S10). V poslední české větě se pak činitelem děje stává opět básník a místo korejského „하지는 못했다“ zdůrazňujícího nemohoucnost jeho básní předat čtenářům zmiňované atributy, nalezneme v českém překladu pouze výraz „nechtěl“ (G6, Pr2). Také výrazy „용기와 믿음으로“ se z předmětů sloužících k otevření dveří nového světa stávají jeho součástí.

- ‘어쩌면 나는 그때 그 세계와 인식의 껍데기만을 훑고 지나쳤는지 모른다.

Možná jsem tenkrát ve svém poznání jen loupal slupky světa.

Použité strategie: ?

V této větě došlo při překladu k absenci slovesa „지나쳤는지“ a trochu zmateně působí převedení části „그때 그 세계와 인식의 껍데기만을 훑고“ jako „ve svém poznání jen loupal slupky světa“. Navrhovala bych zde spíše překlad ve stylu: „Možná jsem tenkrát pouze procházel kolem a odtrhl sotva jen slupku světa a jeho poznání.“

- 나는 부정과 거부의 열정에는 충실했지만 그 세계와 인식의 핵심은 거기에 있는 것이 아니라 오히려 내가 소홀히했던 파괴와 재창조의 의지에 있는지도 모른다.

Není snad podstata světa a poznání spíš v boření a stavění nového? Možná jsou tohle cíle, které jsem přehlédl.

Použité strategie: G4, G6, S8, Pr5

Tato korejská věta bylo rozdělena a pořadí jejích jednotlivých klauzí bylo změněno (G4, G6). První z českých vět je pak uvedena jako řečnická otázka (Pr5). Druhou můžeme označit za parafrázi (S8).

- 낯고 부패한 세상을 무너뜨리고 살기 좋은 새세상을 여는 것 — 만약 나의 시가 그 일의 한 모퉁이라도 맡아 낼 수 있다면 그것은 큰 쓰임이다.

Zbořit starý prohnílý svět a otevřít cestu novému, ve kterém se bude krásně žít! Kdyby tak moje poezie dokázala jen malým dílkem přispět k takové věci, to by prokázala velkou užitečnost!

Použité strategie: G1

Překlad této věty můžeme považovat za doslovný (G1).

- 그리고 그 같은 큰 쓰임은 내가 지금 자연 속에서 찾고자 하는 몽롱한 그 무엇에 갈음될 수 있을지도 모른다…….’

Kdo ví, možná tahle velká užitečnost nahradí všechno to slovy neoznačitelné, co jsem hledal v přírodě...

Použité strategie: G1

Tato věta byla také přeložena doslovně (G1).

- 시인은 그렇게 때늦은 기대까지도 품어 보았다.

Skutečně se zaobíral podobně zpozdilými nadějemi.

Použité strategie: G9, S5

Slovesné zakončení „품어 보았다“ bylo do češtiny přeloženo obecnějším „zaobíral“ (S5).

Změnu pozorujeme také u vyjádření určité absurdnosti koncovkou u slova „기대까지도“ do češtiny převedené jako „Skutečně“ (G9).

- 하지만 시인에게는 그 큰 도둑이 요구하는 생산을 약속하기 전에 먼저 풀어야 할 궁금증이 있었다.

Ale ještě než se pustil do výroby toho, co po něm vůdce žádal, byla tu jedna otázka, kterou potřeboval zodpovědět:

Použité strategie: S3, S10

Tato věta byla přeložena téměř doslovně. Pozorujeme pouze mírné odchylky ve významu u vyjádření „큰 도둑이“ přeloženého jako „vůdce“ a „궁금증이“ jako „otázka“ (S3, S10).

- 「자발적인 회개를 생산해 보는 것은 어떻겠소? 위로부터 스스로 고쳐 나갈 의지는? 그것들은 생산하여 선생의 적들에게 나눠준다면 힘들고 험한 싸움 없이도 보다 나은 세상을 만들 수 있지 않겠소?」

„Co si myslíte o výrobě výčitek svědomí? Že by se dala náprava začít od každého jednotlivce a od těch nejvyšších? Že by se vaše výroba distribuovala mezi nepřátele a tvoření nového světa by se obešlo bez náročné, kruté bitý?“

Použité strategie: G1, G3, G6, G8, Pr2

V úvodní otázce je největší změnou absence náznaku testování vyjádřeného frází „생산해 보는 것은 어떻겠소“, která bylo převedena do neutrálnějšího vyjádření „Co si myslíte?“ (G6). Kreativně řešen je pak překlad fráze „자발적인 회개를“ jakožto „výčitek svědomí“ (G3, Pr2). Překlad druhé věty můžeme považovat za doslovný (G1). I poslední věta je přeložena téměř doslovně. Pouze přivlastňovací výraz „선생의“ je v češtině uveden jako „vaše“ a odsunut od nepřátel k výrobě (G8).

- 시인이 조심스레 그렇게 묻자 제세선생이 처음으로 안색을 바꾸었다.
Zeptal se opatrně, ale jen co otázku vyslovil, výraz obličeje mistra Čese se poprvé změnil.

Použité strategie: S3, S5

Při překladu této věty došlo pouze ke dvěma malým sémantickým změnám. Nespecifikované „묻자“ zde bylo převedeno do tvaru konkrétnějšího a podrobnějšího vyjádření „jen co otázku vyslovil“ (S5). A maličký sémantický posun se projevil i u překladu slova „안색“, které odkazuje většinou spíše na stav pokožky, než „výraz“ (S3). Z hlediska přirozenosti projevu je však tento posun zcela adekvátní.

- 「그런 것들을 생산해서는 안 된다. 그것들은 생산하기 힘들 뿐만 아니라 생산해 봤자 소용없다는 것은 수천 년의 세월을 통해 이미 증명된 바다. 언제 가진 것들, 힘있는 자들이 스스로 회개하고 고쳐 나갔느냐? 세상이 열리고 수천 수만 년, 조금씩이라도 고쳐지고 나아졌다면 세상이 어찌 이 모양이겠느냐? 그들은 다만 더 버틸 수 없을 때에야 비로소 고쳐 나가는 척할 뿐이다. 아침에 세 개 주고 저녁에 네 개 주던 도토리를 아침에 네 개

주고 저녁에 세 개 주는 걸로 바꾼다고 배고픈 원숭이들에게 무엇이 달라지겠느냐?」

„Něco takového nejde vyrobit. Nejde jen o to, že je taková výroba náročná, ale je bez užitku. To už se jasně prokázalo v tisícileté historii. Kdy se bohatí a mocní chtěli sami dobrovolně napravit? Kdyby se svět od svého počátku měnil aspoň po malých částech, mohl by vypadat jako teď? Napraví se jen tehdy, když oni zjistí, že nemají jinou možnost, jak přežít. Změníš snad hladovou opici, když jí budeš dávat místo původních tří žaludů ráno a čtyř žaludů večer čtyři ráno a tři večer?“

Použité strategie: G1, S6, S8, Pr1, Pr3

Zatímco první a třetí věta byly přeloženy zcela doslovně, druhá byla rozdělena na dva kratší celky (G1, G4). Při překladu věty čtvrté bylo zcela vypuštěno úvodní „세상이 열리고 수천 수만 년“ a význam sloves „고쳐지고“ a „나아졌다면“ byl sjednocen pod výraz „měnil“ (S3, S6, Pr3). Následující pátá věta byla parafrázována (S8). Poslední věta pak představuje zvláštní příklad s opicí a žaludy, který zůstal v nezměněné podobě (Pr1).

- 「반드시 그렇지만은 않을 듯싶소. 예를 들면 공자나 맹자 같은이의 생산은 틀림없이 세상의 실질도 고쳐 나갔소. 그들은 힘없고 가난한 이들에게 참고 고개 숙이기를 가르치기도 했지만 힘세고 가멸한 자들에게 스스로 돌아보고 고쳐 나가도록 권하기도 하지 않았소? 그리하여 그들의 생산이 존중받던 시절에는 세상도 분명히 그전보다 나아지지 않았소?」

„Tak jsem to nemyslel. Například výrobky Konfucia a Mencia bezpochyby směřovaly k nápravě světa. Učili sice chudé a bezmocné sklánět hlavy a přijímat skutečnost, ale neradili také mocným a bohatým, aby se obrátili k sobě? A nebyla doba, kdy jejich výrobu respektovali, přece jen lepší než ta předtím?“

Použité strategie: G1, G4, S3, S7, Pr2, Pr3

V první větě je vynecháním slova „반드시“ zmírněn ráz básnickovy promluvy (S7, Pr3). Druhá věta je přeložena téměř doslovně, jedinou změnou je zobecnění „세상의 실질도“ jako „světa“ (S3). I ve větě následující pozorujeme jen drobné změny: výraz „참고“ byl rozepsán jako „přijímat skutečnost“ a fráze „스스로 돌아보고 고쳐 나가도록“ naopak zkrácena do podoby „obrátili k sobě“ (G4, Pr2). Překlad poslední věty můžeme označit za doslovný (G1).

- 「그래서 나는 그들 높은 갓 쓰고 긴 수염 기른 선비들을 미워한다. 그것들이 공맹(孔孟)을 추켜세우며 이천 년을 보냈지만 과연 세상이 얼마나 나아졌느냐? 공맹의 생산은 다만 그 개 같은 선비들이 힘있는 자에게 빌붙는 길로 이용되었을 뿐이다. 그것들은 민초 사이에 있을 때는 제법 그럴듯한 말로 왕도(王道)를 논하고 다스리는 이의 인의(仁義)를 따지나 한번 조정에 들면 그 하는짓은 오직 각기 그 주인을 위해 짓어 대는 개와 다름없었다.」

„Tohle je přesně ten důvod, proč nesnáším učence s vysokými klobouky a dlouhými vousy. Už dva tisíce let vynášejí Konfucia a Mencia, ale jak moc se svět změnil k lepšímu? Tihle učenečtí grázlové prostě využívají výrobky Konfucia a Mencia tak, aby sloužily mocným! Když jsou mezi obyčejnými lidmi, mluví o potřebě cesty králů, melou o lidskosti a spravedlnosti, které jsou zapotřebí pro spravování státu. Jakmile se dostanou ke dvoru, všichni bez výjimky tancují, jak páni pískají.“

Použité strategie: G1, G4, G8, S1, S5, S6, S7, S9, Pr1, Pr2

V první větě je v českém překladu přidáním slova „přesně“ zvýrazněno vůdcovo rozhořčení (S7). Ve větě druhé došlo ke zkrácení jmen dvou zmiňovaných filosofů do výrazu „공맹“. Tato změna nebyla v českém překladu s ohledem na místní čtenáře nijak reflektována (S1, Pr1). Vynechán byl i překlad výrazu „그것들이“ (G8). Překlad následující věty můžeme označit za

doslovný (G1). Nejvíce změn pak naopak pozorujeme ve větě poslední. Byla rozdělena do dvou kratších celků a rozhořčení, které je v korejštině vyjádřeno především srovnáním se psem na konci věty, je v češtině zobrazeno u slova „melou“ (G4, S6). Termín „인의“ byl rozepsán jako „lidskosti a spravedlnosti“ a závěrečné spojení „그 주인을 위해 짖어 대는 개와 다름없었다“, které bychom mohli doslovně přeložit jako „nelišili se od psů, kteří poslušně štěkají, na koho jim majitel určí“ bylo lokalizováno a převedeno do českého „tancují, jak páni pískají“ (S5, S9, Pr1, Pr2).

- 제세 선생은 격한 어조로 그렇게 받더니 칼로 베듯 말을 받았다.

Mistrův hlas, který už předtím změnil svou intenzitu, se teď zostril a byl jako meč připravený stínat.

Použité strategie: G4, G6, G8, S7, Pr3

Podmět věty byl přesunut z mistra na jeho hlas, samotné jeho označení „제세 선생은“ bylo zkráceno na „Mistrův“ a bylo tak zcela vynecháno jeho jméno (G6, G8). Fráze „격한 어조로“ byla přeložena jako přívlastková věta „který už předtím změnil svou intenzitu“ a výraz „칼로 베듯“ byl konkretizován do podoby „jako meč připravený stínat“ (G4, S7, Pr3).

- 「우리는 이제 더 기다릴 수 없다. 힘센 자들과 가진 축이 스스로 뉘우치고 고쳐 갈 수도 있다는것, 그래서 세상은 혁명 없이도 나아질 수 있다는 주장이야말로 어쩌면 이세상이 지금 이대로 충분히 훌륭하다고 믿는 것보다 우리에게 더 해로울 수도 있다. 얼마나 기다려 온 우리냐? 그런데 아직도 그 가망 없는 주장에 홀려 더 참고 기다려야 한다는 것이냐?」
„Není proč čekat. Bylo by pro nás daleko nebezpečnější, kdyby bohatí a mocní cítili výčitky a chtěli se sami napravit. To by se svět stal lepším i bez revoluce. Bylo by nebezpečné věřit, že tenhle svět je už teď dostatečně dobrý. Jak dlouho

máme ještě čekat? Chtěls říct, že musíme čekat ještě déle? Máme se nechat ukolébat takovými beznadějnými představami?“

Použité strategie: G4, G6, S6, S10, Pr4, Pr6

V úvodní větě je zdůrazněna nemožnost dalšího odkladu „기다릴 수 없다“, která byla v češtině převedena do pozitivněji vyznívajícího „Není proč čekat.“ (S10). Následující věta je nejen rozdělena, ale je výrazně změněno i pořadí jednotlivých klauzí (G4, G6, Pr6). Hypotetické „더 해로울 수도 있다“ bylo přeloženo jako definitivní „Bylo by (pro nás) daleko nebezpečnější“ a podobně je „나아질 수 있다는“ přeloženo jako „by se (svět) stal“ (S7, Pr4). Česká věta „Bylo by nebezpečné věřit, že tenhle svět je už teď dostatečně dobrý.“ vychází z korejského „어쩌면 이세상이 지금 이대로 충분히 훌륭하다고 믿는 것보다 우리에게 더 해로울 수도 있다“ jejíž druhá část již byla obsažena ve vyjádření „Bylo by pro nás daleko nebezpečnější“ (G4, S6). U následující otázky bylo pasivní „기다려 온“ převedeno do aktivního tvaru „máme (ještě) čekat“ (G6). Poslední otázka byla opět rozdělena do dvou samostatných tázacích vět (G4). První z nich vystihuje absurdnost vyjádřenou frází „기다려야 한다는 것이냐“ zatímco druhá popisuje pocity beznaděje a rozhořčení z části „그런데 아직도 그 가망 없는 주장에 홀려 더 참고 기다려야“.

- 그때 시인이 아무런 저항 없이 그 산채에 남아 그 기이한 생산에 한동안을 바칠 수 있었던 까닭에 대해서는 여러 가지 설명이 있을 수가 있다.

Našlo by se určitě mnoho důvodů, proč zůstal bez odporu v horském táboře a proč se nějakou dobu věnoval této zvláštní výrobě.

Použité strategie: Pr2

Tato věta byla přeložena téměř doslovně, pouze výraz „까닭에 대해서는 여러 가지 설명이“ byl zredukován na frázi „mnogo důvodů“. (Pr2)

- 아직은 함부로 던져 버리고 싶지 않은 목숨이 그 까닭이었을 수도 있고, 제세선생의 논리가 한 신선한 충격이 되어 일으킨 산 아래 사람들의 세상에 대한 새로운 관심 탓이었을 수도 있다.

Mohlo to být tak, že chtěl skoncovat se svým neužitečným životem, mohlo to být i tak, že ho logika mistra Čese silně překvapila a vzbudila v něm zájem o svět těch, co žijí pod horami.

Použité strategie: G10, S4

Úvodní vyjádření „아직은 함부로 던져 버리고 싶지 않은 목숨이“ doslovně přeložitelné jako „život, který ještě nechtěl lehkomyšlně zahodit“ bylo přeloženo jako „chtěl skoncovat se svým neužitečným životem“ (S4). Rytmika textu vyjádřená koncovkami „수도 있고“ a „수도 있다“ byl v čeština zachována v podobě opakování „mohlo to být tak“ (G10).

- 하지만 가장 중요한 것은 아마도 한 시인으로서의 호기심이었을 것이다.

Ale asi nejdůležitější byla jeho zvědavost básníka.

Použité strategie: G1

Tento překlad můžeme považovat za doslovný (G1).

- 기실 시인에게는 제세선생이 신념으로 제시한 시의 자리와 쓰임이 그리 낯선 것도 새로운 것도 아니었다.

V zásadě pro něj nebyla Česeho myšlenka používání idejí ve formě poezie něčím neznámým nebo zcela novým.

Použité strategie: G8, Pr2

V této větě pozorujeme pouze drobné úpravy a to především záměnu konkrétního „시인에게는“ za nespécifické „pro něj“ a absenci překladu fráze „자리와 쓰임이“ (G8, S6, Pr2).

- 그러나 한 시론(詩論)을 구체적인 상황에 적용하고 관찰함으로써 그 진정성을 확인해 볼 기회를 갖는다는 것은 시인으로서는 쉽게 포기할 수 없는 매력일 수밖에 없었다.

Měl teď příležitost vyzkoušet poetickou teorii v konkrétní situaci a potvrdit si ji vlastním pozorováním. To bylo pro něj natolik lákavé, že nedokázal odmítnout.

Použité strategie: G4, S4, Pr2, Pr3

Tato věta byla v češtině rozdělena (G4). Sloveso „확인해“ bylo rozšířeno do formy „potvrdit si ji vlastním pozorováním“ a negativní „매력일 수밖에 없었다“ bylo převedeno do pozitivního „bylo (pro něj) natolik lákavé“ (S4, Pr2, Pr3).

- 어쨌든 시인은 그 산채에 남았고, 기꺼이 시를 그들의 용도에 바쳤다.
Ale ať už byl jeho důvod jakýkoliv, zůstal v horském táboře a dal své schopnosti básníka k dispozici.

Použité strategie: G4, S7

Slovo „어쨌든“ zde bylo převezeno jako „Ale ať už byl jeho důvod jakýkoliv“ a výraz „기꺼이“ značící jeho ochotu v táboře zůstat byl v češtině vynechán (G4, S7).

Závěr

Tato práce je rozdělena do dvou hlavních celků. Zatímco první z nich se věnuje rovině teoretické a snaží se přiblížit vybrané osobnosti teorie překladu a jejich myšlenky, druhá část byla věnována stručnému představení autora a překladatelky románu Básník, a především pak translatologické analýze jeho 31. kapitoly.

Jádrem této praktické části se staly překladatelské strategie Andrew Chestermana, rozdělené do tří hlavních kategorií: syntakticko-gramatické, sémantické a pragmatické. Z důvodu rozdílné typologie zkoumaných jazyků zůstalo množství syntakticko-gramatických změn záměrně nekomentováno. Nejčastěji využívanou syntakticko-gramatickou strategií pak byla změna jednotky (G4), a to i přesto, že jsem jako její využití hodnotila pouze přechod mezi slovem, frází, větou a souvětím. Zatímco originální text obsahoval množství dlouhých souvětí, překladatelka měla tendence tyto věty v české verzi rozdělovat. Pravděpodobně z důvodu zajištění lepší srozumitelnosti textu. Vzhledem k poměrně velké četnosti využívání této metody však zůstává otázkou, jak moc tento přístup pozměnil působení textu na čtenáře.

V rovině sémantické docházelo nejčastěji k manipulaci s důrazem (S7), což bylo způsobeno mimo jiné množstvím obtížně uchopitelných výrazů, pro které čeština nemá zcela adekvátní překlad. Při posunu významu u takovýchto výrazů pak často docházelo i k přesunutí důrazu. Z hlediska práce v rovině sémantické, využívala překladatelka často také synonyma či slova souřadná, čímž z mého pohledu získal přeložený text větší dynamiku než text původní. V tomto ohledu jsem však toho názoru, že na českého čtenáře působí časté opakování stejných výrazů rušivě, zatímco korejský čtenář tento prvek takto citlivě nevnímá.

Pragmatické strategie byly využívány především u typicky korejských pojmů a vlastních jmen zmiňovaných hor. Zatímco pojmy abstraktní byly překládány opisně, vlastní jména byla buď transkribována nebo doslovně přeložena na základě čínských znaků. Speciální zacházení bylo zapotřebí u názvu hory Kuwolsan, resp. Hor devátého měsíce. Název této hory se totiž stal námětem pro báseň plnou slovních hříček a aby měl z básně český čtenář alespoň trochu podobný prožitek, bylo zapotřebí zmínit obě varianty. Zdaleka nejužívanější strategií byla, jak Chesterman sám naznačoval, změna explicitnosti (Pr2), ke které při překladu dojde snad až příliš snadno.

Korejština dokázala pomocí různých slovesných koncovek brilantně odlišit styl mluvy v přímé řeči u obou hlavních účastníků. Básník využíval především vyšší střední styl (tzv. haočche), který je v současné Koreji postupně na ústupu a obrazně vyjadřuje, jak historické prostředí románu, tak učený, avšak až mírně povýšený styl básnickovy mluvy. Mistr Čese naopak používal většinou neutrální koncovky důvěrného stylu (tzv. heračche) v současné době v mluvené podobě nejčastěji používané ve vojenském prostředí, což opět vhodně dokresluje tuto literární postavu. Tyto nuance (i slovesné koncovky) se do češtiny převádí jen velmi obtížně. Přesto je v textu vidět, že se překladatelka snaží styl mluvy obou těchto postav odlišovat a dát každé z nich osobitý ráz.

V původním textu se vyskytuje také velké množství čínských znaků, které dovysvětlovávají význam některých, většinou starších, pojmů. Jejich množství dodává textu auru učenosti, historičnosti a odbornosti. Tento prvek byl v překladu zcela vynechán, což je ovšem s ohledem na cílového čtenáře pochopitelné. Složitost pojmů osázených čínskými znaky, které testují korejské čtenáře jsou v našich končinách nahrazeny už jen zmínkou o samotných asijských filosofických konceptech.

Překlad jako takový hodnotím pozitivně. Překladatelka se po celou dobu soustředí především na plynulost textu a jeho dobrou srozumitelnost, a proto občas volí na první pohled razantnější postupy. Přestože se mě osobně román Básník četl velmi těžko v obou jazycích, je dle mého názoru pro českého čtenáře dobře připraven a předává stejnou myšlenku, kterou se snaží předat text původní.

Seznam použité literatury

Primární zdroje

I, Munjol. *Siin*. Soul: Tungči, 1994, ISBN 89-435-2007-7

I, Munjol. *Básník*. Praha: Argo, 2014, ISBN 978-80-257-1080-7

Sekundární zdroje

ABBASOVÁ, Veronika. *Translatologická analýza vybraných literárních textů přeložených z češtiny do japonštiny*. Praha, 2012. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta.

CATFORD, John: *A Linguistic Theory of Translation*, Oxford: Oxford University Press, 1965, ISBN: 0 19 437018 6

DAWKINS, Richard. *Sobecký gen*. Praha: Mladá fronta, 1998, ISBN: 80-204-0730-8

CHESTERMAN, Andrew. *Memes of translation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2016, ISBN 9789027267382

JETTMAROVÁ, Zuzana. Bibliografie Jiřího Levého. In: *Philologica 2/2018: Minulost, přítomnost a budoucnost české translatologie*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2018, s. 185-198, ISSN 2464-6830. Dostupné na:
https://www.karolinum.cz/ink2_stat/dload.jsp?prezMat=121006

JETTMAROVÁ, Zuzana. Předmluva ke čtvrtému vydání. In: *Umění překladu*. 4. vyd. LEVÝ, Jiří. Praha: Nakladatelství Miroslav Pošta - Apostrof, 2012, ISBN 978-80-87561-15-7

JUN, Jöngsam. *Kaltünghanün pönjök*. Pchadžu: Nakladatelství Külhangari, 2015, ISBN 9788967352608

LEVÝ, Jiří. *Umění překladu*. 4. vyd. Praha: Nakladatelství Miroslav Pošta – Apostrof, 2012, ISBN 978-80-87561-15-7

MRAČKOVÁ VAVROŠOVÁ, Petra. Soudobá recepce díla Jiřího Levého ve Španělsku a Iberoamerice. In: *Philologica 2/2018: Minulost, přítomnost a budoucnost české translatologie*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2018, s. 143-153, ISSN 2464-6830. Dostupné z: https://www.karolinum.cz/ink2_stat/dload.jsp?prezMat=121006

OSOLSOBĚ, Ivo. *Anachronismy Jiřího Levého*. In: *Tvar* 27–28 (4), s. 16.

PRAŽÁKOVÁ, Nikol. *I Mun-jölova topoi*. Praha, 2013. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta.

PUCEK, Vladimír. *Gramatika korejského jazyka*. Praha: Karolinum, 2009, ISBN 978-80-246-1004-7

SVOBODA, Tomáš. Hermeneutické čtení děl Jiřího Levého. In: *Philologica 2/2018: Minulost, přítomnost a budoucnost české translatologie*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2018, s. 21-41, ISSN 2464-6830. Dostupné z: https://www.karolinum.cz/ink2_stat/dload.jsp?prezMat=121006

Internetové zdroje

CHESTERMAN, Andrew: *Andrew Chesterman*. In: 375 Humanists, Faculty of Arts, University of Helsinki [online]. 2015 [cit. 27.6.2019] Dostupné na: <http://375humanistia.helsinki.fi/en>

CHESTERMAN, Andrew: *How I got into Translation Studies*. In: The Electronic Journal of the Department of English at the University of Helsinki. Volume 4, 2009. [online]. 2009 [cit. 27.6.2019] ISSN 1457-9960 Dostupné na: <https://blogs.helsinki.fi/hes-eng/volumes/volume-4-the-road-to-translation-polkuja-kaantamiseen/how-i-got-into-translation-studies-andrew-chesterman/>

I Munjöl.

Dostupné na: <https://namu.wiki/w/%EC%9D%B4%EB%AC%B8%EC%97%B4>

I Munjöl.

Dostupné na: <https://ko.wikipedia.org/wiki/%EC%9D%B4%EB%AC%B8%EC%97%B4>

KUČERA, Štěpán: *Korejský spisovatel I Munjol přijel do Prahy na Svět knihy: Mým tématem je vina*. In: *Novinky.cz* [online]. 4.6.2015. [cit. 4.5.2019] Dostupné na:

<https://www.novinky.cz/kultura/salon/371296-korejsky-spisovatel-i-munjol-prijel-do-prahy-na-svet-knihy-mym-tematem-je-vina.html>

Velvyslanectví České republiky v Soulu, 2018 [online] *Česká kultura v Korejské republice v roce 2013*. 14.2.2014. 26.2.2018. [cit. 19.5.2019]. Dostupné na:

https://www.mzv.cz/seoul/cz/zpravy_a_udalosti/x2018_02_22/ceska_kultura_v_korejske_republice_v.html